

10887

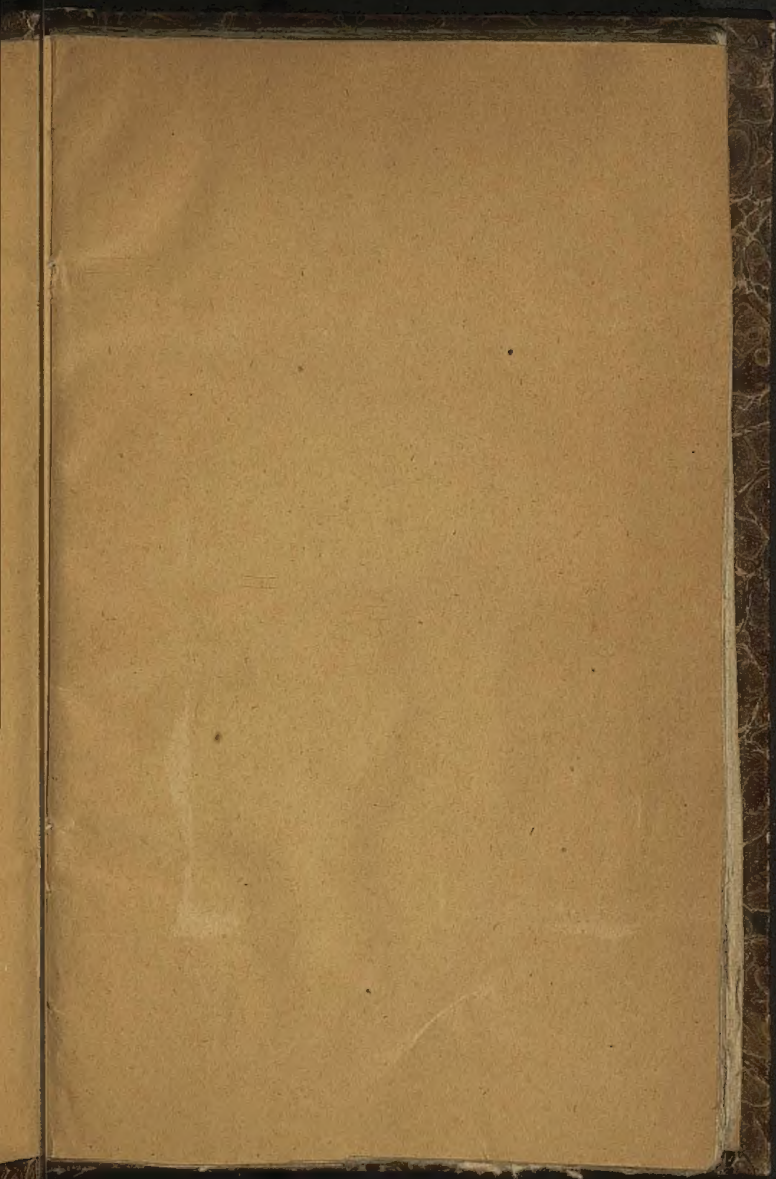
I

Mag. St. Dr.

P

10887

R

J

P

O

⌘

0143 1/2
RUDIMENTA
HISTORICA,

S I V E

Brēvis, facilisque

METHODUS

Juventutem Orthodoxam

notitiâ Historicâ

imbuendi,

Pro Gymnasiis Societatis JESU.

Auctore

Ejusdem Societatis Sacerdote.

OPUSCULUM PRIMUM

Historiæ Bolicæ.

LEOPOLI

Typis Collegii Societatis JESU

108871
P R Æ F A T I O.

Lucubratiunculam hanc, & quas deinceps
DEO auspice typis vulgabimus, non ex
ditorum, sed tyronum duntaxat usui ad
stinamus, compendiarîâ quâdam osten
diâ, quam hi sine pensi scholastici, aliâs persolvenâ
detrimento inoffenso possint pede decurrere. Hi
methodo usi sumus, jam olim à Ven. P. Canisio nos
usurpari solita, utpote rudium captui in primis
commodata. Nec pauca hic consulto omisimus, qu
alii fusè pertractant: multa etiam cursim ac brev
ter attigimus, quæ prudens Præceptorum supple
industria, discipulorum orexin ita excitando, ut
omnia rerum copiâ nauseam ne moveant. Addi
queque suis sunt locis historica quædam obser
vationes, ut juvenus jam nunc assuescat non in nu
duntaxat rerum narratione, velut cortice hære
sed ipsum aded nucleum, sub ea latentem, vestiga
utilissima rectè & sentiendi & vivendi documen
inde eruendo. Ceterum usus ipse ac experient
docebit brevi, quid hisce opusculis addendum, qu
demendum videatur. Nobis sufficiat methodu
prævisse, qua rudis adhuc ætas manu quasi ducat
ad historicum illud stadium propè immensum a
riter ingrediendum. De Chronologia porro, & a
in quibus ipsimet Scriptores Catholici hodie d
inter se di
nihil in m
um afferen
Unionio c

Partitio huius Opusculi.

P A R S I.

De Patriarchis ante Diluvium.

Cap. I. De Creatione mundi, & lapsu Adam.

§. I. Creatio mundi. II. Adam lapsum & supplicium.

Cap. II. De Adam Posteris usque ad diluvium.

§. I. De Abele & Caino. II. De Filiis DEI & hominum. III. De diluvio.

P A R S II.

De Patriarchis post diluvium usque ad Abrahamum.

Cap. I. De filiis Noemi.

Cap. II. De turri Babylonica.

P A R S III.

De Patriarchis reliquis usque ad Iudices Hebraeorum.

Cap. I. De Abrahamo.

§. I. Abrahami res gestae ante natum Isaacum.

§. II. Eiusdem res gestae post natum Isaacum.

Cap. II. De Patriarchis Isaac & Jacob.

§. I. Isaac. II. Jacob.

Cap. III. De Patriarchis reliquis usque ad Iudices Hebraeorum.

§. I. Josephi res gestae in Aegypto.

Ac

venditionem.

§. II.

§. II. Ejusdem varia fortuna in servitute
Ægyptiaca.

§. III. Ejusdem ad summas dignitates pro-
moti, clara facinora.

Cap. IV. De iis, quæ Israëlitis à morte Josephi
evenere.

§. I. Israëlitarum in Ægypto servitus & vexatio.

§. II. Liberatio eorundem per Moysen.

P A R S IV.

De Judicibus Israëlitarum, eorumque regimine.

Cap. I. De 40. annorum protectione populi
Israëlitici per desertum Moyse ductore.

§. I. DEI erga gentem Hebræam beneficia.

§. II. Ejusdem cum alia, tum ingrati præci-
pue animi crimina.

§. III. Supplicia eidem à DEO irrogata.

Cap. II. De Judicibus post obitum Moysis usque
ad Gedeonem.

§. I. Josue. II. Othoniel, Aod, Debhora, &
Barac.

Cap. III. De 8. Judicibus proximè succedenti-
bus usque ad Samsonem.

§. I. Gedeon. II. Abimelech, Thola, Jair, Je-
pte, Abesan, Ajalon, Abdon.

Cap. IV. De 3. Judicibus.

§. I. Samlo
nuel,

ARS V.

P A R S V.

Reges Hebræorum.

Cap: I. De Rege Saule.

S. I. Saulis res gesta, ejusque repudiatio.

S. II. Saulis à DEO reprobati facinora.

Cap: II. De Rege Davide.

S. I. Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

S. II. Pænitentia & vitæ exitus laudatissimus.

Cap: III. De Rege Salomone.

S. I. Salomon Regum sapientissimus.

S. II. Idémque insipientissimus.

Cap: IV. De Regibus Israelitarum.

S. I. Novem Reges Israelis usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

S. II. Reliqui decem Reges Israelitarum usque ad regni illius interitum.

Cap: V. De Regibus Juda.

S. I. Duodecem Reges Juda à Roboamo usque ad Ezechiam.

S. II. Octo Reges Juda usque ad captivitatem Babylonicam.

P A R S VI.

De captivitate Babylonica, & sua poenitentia usque ad Hierosolymæ excidii reversionem.

Cap: I. De captivitate Babylonica sub Monarchis Assyriis.

A.

Cap: II.

De rebus gestis Judæorum sub Monarchiis Persicis.

III. De iisdem sub Monarchis Græcis.

I. Judææ status tempore Alexandri.

II. Ejusdem varia fortuna sub Regibus Egyptiis.

J. III. - - sub Monarchis Syriis.

J. IV. - sub Hebræis Pontificibus, regiura sibi titulum vindicantibus.

Cap. IV. De rebus Judaicis sub Monarchis Romanis. Appendix de excidio urbis Hierosolymæ.

Isagoge,

S I V E

Præviæ quædam Quæstiunculæ
De Historia generatim.

1. Quid est Historia?

Est rerum ab orbe condito ad hæc usque tempora gestarum notitia, & commemoratio.

2. Quotuplex est historia?

Est præcipue duplex, scilicet, sive Ecclesiastica, & Profana, sive Politica.

3. Quid

3. *Quid est historia Ecclesiastica?*

Est notitia rerum, ad Ecclesiam & Religionem, ejusque cum propagationem, tum insectationem, aliasque hujusmodi vicissitudines pertinentium.

4. *Quid est historia Politica?*

Est rerum in statu ac ordine Politico, belli pacisque temporibus gestarum notitia.

5. *Cur in historia studium precipue incumbendum?*

Quia præter singularem animi oblectationem ad scientias plerasque omnes, imò & quotidianam vitæ consuetudinem non utilis modò, sed planè necessaria est.

6. *Quid ergo potissimum ex Historia discimus?*

Docemur inde 1. summam DEI sapientiam & providentiam ubique agnoscere, mirari, atque adorare, utpote quæ in hoc mundi theatro tam mirificos rerum eventus identidem nobis spectandos exhibet. 2. Quanto Deus amore ac beneficiis bonos persequi, tutarique; quanto vero odio ac suppliciis afficere improbos serius citiusque semper consueverit. 3. Perpetuæ rerum conversiones ac vicissitudines, quas omnes loquuntur historiæ, evidenter demonstrant, quàm fluxa & inania sint terrena hæc omnia, atque adeo quàm parvi, imò nihili facienda. 4. Tam proborum virtutes, quam vitia pravorum, qui ætate nos antecesserunt, si innotat nobis sunt, in quo clarè dilucisquæ possimus perspicere, quid agendum nobis, quidve cavendum sit &c.

(3)

7. *Cur hystorie notitia hoc maxime tempore est necessaria?*

Cui hoc præsertim tam erudito ac delicato seculo, cum jvris honoratioribus versandum est, stupiditatis atque insitiæ notam effugere vix poterit, nisi hystoriarum notitia non mediocriter imbutus.

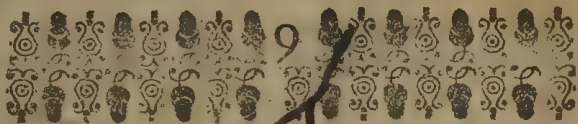
8. *Quibus adminiculis comparanda hystoriæ notitia?*

Sedula Magistrorum auscultatione, lectione non vaga & confusa, sed certa & destinata, ac iterata eorum, quæ quis legit, auditque, ruminatione.

9. *Quid tyroni & candidato hystoriæ præcipue attendendum?*

Ut totius hystoriæ seriem quandam, ac præcipuas rerum, regnorumque mutationes & temporum periodos cum Chronologia accuratè observet. Id subsidium quoque vocanda Geographia; hanc enim & Chronologiam geminos Hystoriæ oculos meritò quis dixerit. Tandem adolescentes jam nunc ex actis præsertim memorabilioribus observationes varias, & documenta ad mores formandos idonea colligere, atque alieno periculo sapere dulci.

L I B E R I.

Historiæ Biblicæ.

Proæmium.

1. *Quibus de rebus præcipuè meminit hæc historiæ?*

De iis potissimum, quæ à mundi primordio ad Christi adventum populo electo evenere.

2. *Unde haurienda historiæ hujus notitia?*

Ex veteris Testamenti libris, qui Deo dictante, à Moyse, Josue, Samuele, Esdra, aliisque sacris scriptoribus sunt literis consignata.

3. *Cur in sacra hæc historiæ primum ac præcipuum ponendum est studium?*

Eam ipsam ob causam, quod instinctu, atque divini Spiritûs ad nostram institutionem, utilitatem ac disciplinam sit conscripta.

4. *Suntne monumenta hæc Biblica ad Ecclesiasticam potius, an Politicam Historiam referenda?*

Ad utranque referri possunt; si enim consideremus statum Hebræorum Ecclesiasticum, ad Ecclesiasticam; si Politicum, ad Historiam pertinebunt Politicam.

Quanam

5. *Quarum epocha in hac historia potissimum sunt
consideranda?*

Sequentes sex.

1. Diluvium anno mundi millesimo sexcentesimo sexto, (1656.)
2. Vocatio Abraham anno mundi bis millesimo centesimo octavo (2108.)
3. Exitus Israelitarum ex Aegypto anno M. bis millesimo quingentesimo quadragesimo quarto, (2544.)
4. Regni Hebraeorum exordia in Rege Saule, anno M. bis millesimo nongentesimo sexagesimo secundo. (2962.)
5. Captivitas Babylonica anno M. ter millesimo quadringentesimo quadragesimo sexto, (3444.)
6. Christi Nativitas anno M. quater millesimo quinquagesimo tertio. [4053.]

6. *Quae partibus constat hac nostra Historia
Biblica?*

Sex, quae ferè cum totidem mundi aetatibus usque ad Christum natum congruunt, suntque sequentes:

1. Aetas Patriarcharum ab Adamo ad diluvium complectebatur annos sex, & quinquaginta supra mille sexcentos. [1656.]
2. Aetas Patriarcharum post diluvium usque ad vocationem Abraham numerabat duos & quinquaginta annos ultra quadringentos. [452.]

3. Aetas

3. Aetas
fectu
ta a
4. Aetas
quad
5. Aetas
Babyl
octo
6. Aetas
bylon
ac la
Univers

De
In se
creation
2. D

De C

DEU
que am

3. *Ætas reliquorum Patriarcharum usque ad perfectionem ex Ægypto conuebat sex & triginta annos supra quadringentos. (436.)*
  4. *Ætas Iudicum à Moysè usque ad Reges fuit quadringentorum ac duodeciginti annorum. (422.)*
  5. *Ætas Regum à Saule usque ad captivitatem Babilonicam definiebatur annis quadringentis octoginta quatuor. (484.)*
  6. *Ætas Ducum & Sacerdotum à captivitate Babilonica usque ad Christum natum sexcentis ac septem annis absolvebatur. [607.]*
- Universè fluxerunt anni quater mille quinquaginta tres. [4055]*

P A R S I.

De Patriarchis ante diluvium.

- In sequentibus duobus capitibus agetur 1. de creatione mundi, deque lapso, & poena Adami,
2. De Posteris Adæ ante diluvium.]

C A P U T I.

De Creatione mūdi, & lapsu Adami

§ I.

Creatio mundi.

1. *Quis mundum hunc condidit?*

DEUS cælum & terram, & quidquid utriusque ambitu continetur, primo produxit sex die-
rum

rum intervallo, et puncto temporis absolvere omnia potuisset. At prima quidem die lucem, alterâ Firmamentum condidit: tertiâ aquas fecerit à terra, quam verbis ac stirpibus conveſtitam, omne genus frugum jussit progignere. Die quarta sol & luna cum ſtellis, quintâ piſces & volucres, sextâ quadrupedia & reptalia omnis generis, ac tandem homo velut microcosmus, seu rerum omnium aspectabilium breve quoddam, ac mirabile compendium est productus.

2. *Quomodo Deus Adamum produxit?*

Corpori è terra formato immortalem inspiravit animum, cui Divinitatis suæ quasi sigillum & imaginem ita impressit, ut tres unius animi facultates tres unius DEI hypostases quodâmodo exprimerent.

3. *Quid Deus die septimo à mundi productione porro egit?*

A novis dein rebus condendis cessavit, diemque hunc *Sabbati*, hoc est *quietis* sibi sacrum esse voluit, donec Sabbati loco diem Dominicam, qua Christus suo ad vitam reditu mundum reparavit, celebrari jufferit.

§ II.

Lapsus & pœna Adami.

1. *Equisnam locus erat Paradisus?*

Hortus erat longè amœnissimus, omnibûsque deliciis affluens, Dei ipsius manu constitus, in quo
duæ

duz pr
tera sc
Adamu
ai fruct
entia e
mortis
richitan
2. Ub
In Para
ex ea E
Adamo
3. Qui
Pelli
pente
mum,
4. Q
Aff
quaqua
Deus m
potius
ros, D
Amb
videru
conne

duæ præcipuè arbores eminebant, altera vitæ, altera scientiæ boni & mali appellata. Huc Deus Adamum transtulit, facta potentate omnibus hereti fructibus vescendi, unica duntaxat arbore scientiæ excepta, de qua nequid decerperet, sub mortis poena vetuit, fidei ejus ac obedientiæ periclitandæ causâ.

2. *Ubinam, quove modo Deus Evam condidit?*

In Paradiso Adæ dormienti costam exemit, a quo ex ea Evam formavit, comparem & adjutricem Adamo futuram.

3. *Qui vorè bis tantis beneficiis umbo respondere?*

Pessime; Eva enim fraude mali genii, ex serpente loquentis, inducâ, vetitum gustavit pomum, & virum, idem ut faceret, pellexit.

4. *Qua demum ratione veterator ille pomi prohiberi esum Eva persuadere potuit?*

Asseveraverat mendacillimus sycophanta, nequaquam ob degustatum fructum mortem, uti Deus minitatus fuisset, eos mulctatum iri; quin potius plenam rerum omnium notitiam adepturos, Deoque ipsi fore simillimos.

5. *Quæ peria hæc culpam excepit?*

Ambo innocentiae veste ipoliati, mox suam & viderunt, & erubuerunt nuditatem, quam promissis connexis ficuum foliis obtectum ibant. Exin

DEUS

DEUS, auditis rejectisque putidis eorum excusationibus, suam utriusque denunciavit pœnam, ac Evam quidem liberos suos cum dolore parituram, virique sub imperio ac potestate futuram; Adamum verò, postquam vitæ alimenta e terra sterili ac spinosa multo cum sudore ac labore collegisset, moriturum tandem cum uxore & omnibus posteris, ac in eam, unde ortum traxisset, terram reverterum. Sub hac ambo Paradiso æternum proscripti, posteritatem omnem in commune secum pertraxere exitum.

C A P U T II.

De posteris Adami usque ad diluvium

§. I.

De Abele & Caino.

1. *Quid, qualesque hi ambo fuere?*

Adami uterque, Cain major, Abel minor natus filius erat: hic pascendis gregibus, ille agris colendis operam dabat: Abel summus erat integritate ac innocentia; Cain contra perversis omnino moribus. Abel optima quæque DEO in sacrificium obtulit; Cain deteriora telegit: hinc DEO acceptissimum erat Abelis sacrificium; Caini verò invisum præstis & ingratum. Id quod tantam in hujus pectore concitavit invidiæ flam-

mam

nam; ut fratrem de medio tollere decreverit;
quem proinde amicum in speciem invitatione in
igros profectum, crudelissime trucidavit.

2. *Quid perpetrata hac cæde Caino evenit?*

Omnia nane hæc parricidium à Deo vehemen-
ter objurgatus, non tantum poenitentis animi si-
gnum non dedit; sed spe omni divinæ clementiæ
bjecta, vagus ac profugus, quoad vixit, obera-
bat, donec tandem à Lamecho abnepote suo,
in sylva pro fera habitus, jaculò est transfixus.

§. II.

De filiis DEI & filis hominum.

1. *Quinam erant filii DEI?*

Adamo in Abelis locum natus Sethus, Deo ob
virtutis ac pietatis studium apprime charus, cujus
posterum erant Patriarchæ illi, qui una cum filiis,
partim ob Sethum, stirpis suæ auctorem pientissi-
mum, partim ob suamet virtutem filii Dei
sunt appellati.

2. *Quinam ex his præ cæteris memorandi veniunt?*

1. Enos, Sethi filius, qui primus Deum publi-
cis, solemnibusque cæremoniis ac ritibus deve-
nerari cepit. 2. Enoch, qui ob eximium avitæ re-
igionis studium, & summam cum Deo familiar-
itatem, vivus ex hominum cœtu divinitus est
ablatus. 3. Mathusalem, qui vivendi limites,
æteris mortalibus à Deo præstitos, longe super-
cessus, annos vixit nongentos sexaginta novem.

3. *Quosnam*

3. *Quosnam sacer Historicus filios hominum appellat?*

Impii Caini progeniem. Cains hic primam urbem condidit, a filio Henoch Henochiam appellatam. Jubal musicam, ejusque frater Tubalcain ferrariam, sator verò Norma lanificium invenit. Venatoriam primus exercuit Lamech, longè diversus à Lamecho altero, Noemi parente.

4. *Qui filiis Dei convenire potuit cum filiis hominū?*

Sethi nepotes cum foeminiis, à vitiosa Caini stirpe oriundis, inauspicata inire connubia ē quibus progenerati gigantes, foedissima illa scelerum monstra, quorum improbitas usque eò invaluit, ut orbis universus tunc mera esset vitiorum sentina, non nisi ulticibus diluvii aquis eluenda. Unus Noëmus tot inter malos bonus, & in obsequio Dei constans, perstitit.

§. III.
Diluvium.

1. *Quanam diluvium antecessere?*

Noë, vir justus ac pius, quingentos tunc annos natus, arcam, seu navim prægrandem trecentos cubitos longam, latam quinquagenos, ac tricenos altam, à Deo jubetur construere, in quam se ipse cum suis, ingruente cataclysmo, tuto possit recipere. Centum ipsos annos in ea fabricanda Patriarcha posuit, idcirco passim ab omnibus ludibrio habitus, tanquam delirus senex.

2. *Quid*

2. *Quid confectâ dentum arcâ contigit.*

Noë, comportato undique necessario comœtu & pabulo, ex omni genere animalium, aquatilibus exceptis, immundorum quidem bina, mundorum verò septennâ in arcam, Dei jussu & Angelorum subsidio, introduxit, in quam ubi & ipse dein cum conjuge sua, & tribus filiis Semo, Chamo, & Japheto, horumque uxoribus pedem intulit, Deus ostium foris occlusit.

3. *Quid ipso diluvii tempore factum?*

Quadraginta dies noctesque continui tam imbres, quàm rivi aquarum ruptis cœli cataractis, præcipitârunt, mariâque insuper omnia, & quidquid aquarum in terræ visceribus latebat, tanto se impetu effudere, ut non orbem tantum universum inundârint, sed altissimos montium vertices quindecim cubitis supergressâ, quidquid hominum pecorumque terram hanc incoluerat, submerferunt, solis, quos arcâ Deus incluserat, salvis relictis, anno ab orbe condito sexto & quinquagesimo supra millesimum sexcentesium. (1656.)

Quam tandem Tragœdia hæc catastrophën habuit?

Centum & quinquaginta diebus elapsis, quibus totus terrarum orbis immensi oceani instar undique restagnaverat, Deus immisso vento calido ac vehementi, aquas sensim ita imminuit, dispulitque, ut arca post mensem à cœpto dilu-

vio septimum in Armeniæ montibus conquie-
verit. Inde quarto post mense Noëmus primò
corvum, qui tamen carne. credo, morticina ille-
ctus, reversus non est, deinde columbam post
dies septem exploratum miserat, quæ, cum non
haberet, ubi pedem figeret, arcam mox repetiit,
septimaque post die denuò dimissa, virentem o-
leæ ramum retulit, pacis & cessantis exundatio-
nis argumentum. Perstitit nihilominus in arca
septem alios dies Noë. Cumque columba, quam
tertiùm ablegârat, non rediisset, tandem ex arca,
ubi per annum delituit, cum omnibus suis egres-
sus, sacrificium Eucharisticum obtulit, Deo tan-
topere acceptum, ut promisso sanciverit, se nun-
quam deinceps mundum simili eluvione castiga-
turum, ejusque rei perenne signum fore arcum
cælestem. [1657.]

Observationes

Ad primam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Cur Deus ab Adamo, mundoque dein universo
tam severas expetiit pœnas?*

Ut omnes Adæ poster commonefierent, quàm
grande, nec una piandum morte, sit nefas, Deo
ipsi esse refractarium, ejusque voluntati atque im-
perio sese opponere.

2. *Nullus*

2. Nullusne clementiæ Divina locus fuit in
 plectendo Adamo?

Imò longè maximus; nam vel ante denuncia-
 tum supplicium Christum, humani genêsis vindi-
 cem ac liberatorem venturum promissit, qui
 malo huc remedium præsentissimum allaturus
 esset.

3. Quodnam, & apud quos erat regimen
 politicum ante diluvium?

Patriarchæ suam quisque familiam regebant: Cai-
 ni verò posteri, cùm primi urbes frequentare
 cæperint, rempublicâ ordinasse, cômuni-
 bus tem-
 perasse legibus videntur.

P A R S II,

De Patriarchis post Diluvium.

In sequentibus 2. capitibus recensentur 1. tres
 filii Nôe 2. Ædificatio turris Babylonice.

C A P U T I.

Tres filii Nôe.

1. Quid de tribus hisce filiis post diluvium
 memoratu dignum occurrit?

Chamus Parenti Noëmo, somno vinôque, cujus
 vim ignoraverat, sepulto, ac indecenter denu-
 dato

dato, procaciter illufit, erubefcentibus ac deteftantibus fratris proterviam Semo & Japheto; quibus proinde Noë, re intellecta, bene precatus, Chami verò ftirpe n execratus eft.

2. *Quibus tunc terminis definiebatur hominum ætas?*

Post diluvium ne ullus quidem vitam ultra annum quingentefimum produxit; cùm tamen priùs annos ampliùs nongentos pleròſque vixiſſe conſtet. Imò Abrahami ætate, annis à diluvio circiter quingentis, vix ullus annum ducentefimum complevit. Vitâ porrò ac viribus hominum horrenda illa eluvione haud parùm immi- nutis, Deus ad imbecillitatis ſubſidium vinum & carnes indulſit, cùm antehac nonniſi oleribus ac leguminibus veſci plerique omnes conſueverant.

3. *Num tres filii Noë uno ſemper eodẽmque in loco ac regione habitârunt?*

Haud quaquam; nam cùm hominum numerus ducentos intra annos à diluvio nimium quantum multiplicaretur, alias ſibi ſedes querere cogerantur. Japheto Europa cum Aſia minore: Semo Aſia, quâ Orientem ſpectat: Chamo Africa cum Palæſtina, & Phœnicia obtigit. Priùs tamen, quam omnis multitudo in diverſas mundi partes commigraret, veſano prorfus faſtu turrim ædificare decreverunt, cujus apex ad cælum uſque pertingeret.

CAPUT

C A P U T II.

Turris Babylonica.

1. *Quem successum structura hæc habuit?*

Initio sat prosperum, donec Deus insanam ædificantium arrogantiam castigaturus, sermonis commercium inopinato prodigio sustulit, linguâ, qua tunc omnes eâdem utebantur, in plures divisâ. Unde cùm alter alterius verba haud amplius posset percipere; cœpto erat desistendum,

2. *Quid exinde consilii cepêre?*

Deductis in orbem universum coloniis, varias mundi regiones frequentare cœperunt; hinc tan-
ta nationum, linguarum, morûmque diversitas.

3. *A quo populus electus originem duxit?*

Ab Arphaxado Semi filio, & avo Heberi, in
cujus familia lingua Hebræa, à quo & Hebræi
nomen ac genus traxêre.

4. *Quis urbem Babylonem condidit?*

Nemrodus, Chami nepos, qui homines quâ
vi, quâ dolo libertate spoliare, primûsque regio
usurpare titulos cœpit anno 1879.

Observationes

Ad II. Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quæ altera hac mundi atate rerum facies erat?*

Admodum tristis; nam paucis qui virtutem co-

Abrahami res gestæ ante natum Isaacum.

1. *Quæ se habuit Abraham à patria sua in alienas terras migratio?*

Cùm DEUS Abrahamum non patrem modò credentium omnium, sed Christi quoque ipsius progenitorem destinasset, eundem propè septuagenarium è Chaldaea, patria sua, idolorum cultui dedita, & natali oppido Ur Haranè primùm, Mesopotamiæ urbem, tum deinde post quinquennem ibidem commorationem, in regionem Chananitidem, ipsi totius ejus posteritati promissam, demigrare jussit, anno ab orbe condito bis millesimo centesimo, decimo quarto. (2114.) Paruit utrobique sine mora & tergiversatione Abrahamus, ad omnem Dei nutum semper promptissimus.

2. *Cur Abrahamus à Lotho sejungi voluit?*

Ad id temporis Loth communibus cum Abrahamo patruo suo tectis & pascuis utebatur. At cùm vir sanctus novas identidem rixas suos inter ac Lothi pastores existere animadvertisset, pacis studio seorsum deinceps habitare statuit. Lothus facta sibi ab Abrahamo optione, quemcumque voluisset, terræ tractum occupandi, regionem longè amoenissimam Sodomæ circumjacentem, sine ulteriore disquisitione elegit, ignarus, quanta inde sibi pericula, malaque imminerent. (2116.)

*3. Quo pacto Abrahamus Lothum, ab hoste
captum, in libertatem asseruit?*

Rex Sodomæ à 4. Regibus bello lacessitus unà cum aliis 4. Regibus, quos in subsidium advocarât, vincitur, captaque urbe Sodoma, Lothus quoque cum suis in servitutem abstrahitur. Quo comperto, Abrahamus cum trecentis ac duodevigiñti e sua familia exercitum victorem strenuè insecutus, fundit, fugatque; atque ita non Lothum modò in libertatem restituit, sed omnem Sodomis ablatam prædam recuperat. 218.

*4. Quid de Abrahamo & 3. Angelis sacrae literæ
referunt?*

Cùm Abrahamus sub meridiem fervente solis æstu ad ostium tabernaculi confidèret, tres Juvenes [Angeli erant peregrinorum habitu] adventare conspicit; mòxque obviam progressus, perofficiosè salutat, & prandiū sub opacæ arboris umbra apparari jubet. Remotis mensis, peregrinorum unus Abrahamo prædicit Saram uxorem, utut ætate jam provecta, filium enixuram. Ob rei hujus novitatem atque insolentiam claculum subrisit Sara, reprehensa idcirco ab Angelo, quasi DEI potentia diffidisset. In discessu unus e cælestibus geniis Abrahamo aperit, urbem Sodomam ob nefanda flagitia propediem eversum iri. Ille & nepotis & civium vicem miseratus, iteratis instat precibus.

bus, urbi ut parcat, si deni saltcm infantes in ea numerarentur; verum ne tot quidem repertis, ultra intercedere ausus non est. (2139.)

5. *Quas pœnas urbs Sodoma dedit?*

Non hæc tantum, sed & aliæ tres urbes (nam quintæ Segor nomine, Lotho deprecante, pepercit flamma] ruente de cælo imbre igneo ac sulfureo, in cineres sunt redactæ, ex horribili hoc incendio solus Loth, ejusque uxor ac filiæ duæ ab Angelis propè per vim sunt ereptæ, addito se- vero mandato, retro ne respicerent, quod quia Lothi uxor, curiositate victa, pensi non habuit, in statuam salis est conversa. (2139.)

§. II.

Res Abrahami gestæ post natum Isaacum.

1. *Quid de Ismâele memorandum venit?*

Hunc Abrahamus ex Agare ancilla suscepit; verum cum insolentius sese efferre, ipsumque adeò Isaacum insectari ausus esset, urgente Sara, nec cælo improbante, unà cum Agare matre sua paternis ædibus expulsus est. Fugientes sitis propè confecisset, nisi Angelus, monstrata fontis scaturigine, jussisset Agarem filii curam gerere, utpote qui peramplæ familiæ parens olim futurus esset. 2144.

2. *Quale sacrificium Deus Abrahamo imperavit?*

Ut filium suum longè charissimum immolaret
in mon-

in monte Moria, quo vir sanctus sine cunctatione profectus, tridui itinere appulit. Hic primum Isaacus, qui suis ipse humeris ligna portabat, intelligit, paterna sibi manu moriendum. Nec abnuvit, ad omnem Dei, patrisque nutum expeditissimus filius. Iamque aræ impositum, ferro appetebat parens, cum cælesti voce manum cohibere, filii locò arientem, quem, DEO haud dubiè providente, vepribus implicitum, videt, cadere jubetur, simulque certior fit, tam promptum DEO obsequendi studium eximiis cæli favoribus, Christique ipsius à stirpe sua ortu remuneratum iri. (2162.)

Ubi & quando Sara mortem appetiit?

Anno ætatis centesimo vigesimo septimo Hebrone diem suum magno filii & mariti luctu obiit, sepultaque est in spelunca duplici, quam Abrahamus ab Ephrone Hethæo numeratà pecunià emit. [2175.]

C A P U T II.

De duobus Patriarchis Isaac & Jacob.
Prior Paragraphus de Isaaco, posterior de Jacobo.

aget.

§. I.

Isaac.

1. *Quando, & quamnam Isaacus uxorem duxit?*

Tricenis à Saræ matris obitu, cum Isaacus annum ægeret

ageret quadragesimum, Abrahamus parens Eliezerem, qui rem omnem domesticam summa fide atque integritate administrabat, in Mesopotamiam patriam suam ablegat, sponsam ut inde adducat filio. Is longum ingressus iter tandem haud procul ab urbe Haran ad puteum quendam constitit, ubi caelesti, ut erat vir pius, implorato auxilio, eam Isaaco sponsam divinitus destinatam esse intelligit, quæ sibi, suisque camelis potum ultrà præbitura esset. Præbuit Rebecca Bathuelis, Abrahami ex fratre nepotis, filia, cui proinde pretiosa, quæ secum ferebat, donaria confestim obtulit. Domo, mensaque exceptus, renuit prius cibum capere, quàm demandatæ sibi legationis munere perfunctus esset. Re ex omnium voto confecta, Eliezer Rebeccam, formâ non minus quàm virtute conspicuam, in Palæstinam deducit, anno ante obitum Abrahami trigésimo quinto, post orbem conditum, bis millesimo, centesimo septuagesimo nono. [2179.]

2. *Quos Isaac filios genuit?*

Vigésimo demum anno ab inito matrimonio Rebecca Esavum & Jacobum enixa est, gemellos quidem, quippe eodem partu editos, sed habitu corporis animique longe dissimillimos; nam Esau major natu præter morem aliorum infantium corpore erat hirsuto; Jacob glabro: ille agresti ferocique ingenio; hic placida, & tractabili indole.

3. *Quo*

3. *Quo pacto Esavus primogenitus jus suum fratri cessit?*

Cum forte à venatione redux ingenti fame cruciaretur Esau, lenticulæ, qua tum frater vescebatur, tanto tenebatur desiderio, ut non dubitarit natalè prærogativam Jacobo puliculâ vendere. Cujus cessionis, etiam iurejurando firmatæ, eum postea serò nimis poenituit. 2118.

4. *Uter alteri benedictionem paternam præripuit?*

Jacobus natu minor, idque non tam astu pio. Rebeckæ matris suæ, quàm arcano DEI consilio. Statuerat Isaacus decrepita jam ætate senex Esavo, tanquam primogenito & familiæ Principi, bene precari; prius tamen hunc venatum ire, atque ex ferina præda gratum palato suo epulum apparari jubet. Quo cognito Rebecca quoque Jacobo in mandatis dat, ad gregem illico properet, duosque inde hædulos pinguißimos afferat. Hos illa ferinæ in morem exquisitè coxit, condiitque, atque è pelliculis collare, manicas fingens, Jacobo tam scitè aptavit, ut Isaac, cui præ senio caligaverant oculi, ex hirsutis manibus & collo Esavum coram adesse conjectans, licet de voce ad dubitarit, Jacobo faustas inter preces pri-mogeniti jura & privilegia impertierit.

5. *Quo animo hanc stropham Esavus tulit?*

Iniquissimo; hinc præ ira & indignatione fremere, lamentari, ejulare, tantòque in fratrem odio ferri coepit, ut eum de medio tollere decreverit.

§ II.
Jacob.

1. *Quam viam Jacobus iniit impotenti fratris iræ
se subducendi?*

Ex matris consilio, & cum bona patris venia in
Mesopotamiam ad Labanum avunculum suum
confugit.

2. *Quid in hoc ei itinere accidit?*

Cùm nocte præventus sub dio pernoctare co-
geretur dormienti objecta est scala mystica à ter-
ra ad cælum usque perringens, per quam cælestes
genii sursum commeabant; quin DEUS ipse su-
premo in gradu consistens, quæ olim Abrahamo
promiserat, confirmare denuò, ac rata habere vo-
luit. 2276.

3. *Quomodo Jacobus ab avunculo exceptus?*

Ad urbem Haram appropinquantem Rachel occur-
rit, patris sui greges pascens: quæ ut primùm in-
consobrini sui notitiam venit, patrem de re tota
certiorem fecit. Hic nepotem suum inter am-
plexus & oscula domum suam latus deducit.
Mense fermè exacto Jacob, ut Rachelis nuptiis
potiretur, septennem operam in pascendis gre-
gibus Labano locavit; qui tamen promissis haud
stetit, sed emento septem annorum spatio, Liam
filiam natu majorem substituit minorem ea de-
mum lege nuptui daturus, si septem alios annos
in fa-

in famulatu futurum se reciperet. Nec conditionem hanc, utut arduam, respuit Jacob, amore, quo in Rachelem ferebatur, amarissima quæque edulcante.

4. *Quando, quòve cominitatu domum remigravit Jacob?*

Postquam pro Rachele & Lia quatuordecim, sexque insuper annos pro gregibus redimendis strenuam Labano locârat operam, in patriam tandem reverti statuit: cùmque de discedêdi potestate à socero impetranda desperaret, consulto priùs Numine, réque cum uxoribus communicatâ, clàm iter ingreditur, socero ad tondendas oves aliorum tunc profecto; qui tamen cognitâ, generi fugâ, nimium quantum exandescens, cum valida suorum manu fugientem celerrime est insecutus, pessimè haud dubiè excepturus, nisi DEUS vetuisset graviùs quidquam in illum consulere. Igitur ultra verba processum non est, quibus Labanus genero suo & furtivam, & sacrilegam idolorum rapinam vehementer exprobravit. Atque ille quidem de fuga facilè se purgavit, furti verò, à Rachele commissi, penitùs ignarus, mortis reum pronuntiavit, quicumque demum idola surripuisset. Cùm igitur Labanus universam generi suppellectilem frustra excussisset, Rachele idola subter stramenta abdente, post longam tandem al-

terca-

tercationem factus utrinque sancitur. Redit exinde ad suos Labanus, Jacobus iter captum prosequitur.

5. *Quomodo fratrem reducem excepit Esau?*

Statuerat homo efferus vitam eidem eripere, tametsi hic, missis etiam legatis ac muneribus adventum suum humanissimè nuntiari jussisset. Quadringentos Esau armaverat viros, quonuncio consternatus Jacob, suppetias à cælo simplex petiit, atque ut iram fratris placaret, nova destinavit munera, agmè que in tres turmas divisit. Inde precibus de nocte intentum cælestis genius virili specie ad luctam provocat. Nec certamen detrectat Jacob, ad diluculum usque, læso licèt ac enervato femore strenuè colluctans cum personato palæstrita, quem non ante dimisit, quàm sibi bene precatus fuerat. Exinde Jacob appellatione sanè gloriosa, *Isrâël* seu *prævalens DEO*, cognominari cæpit, simulque divinitus est edoctus, nulli deinceps mortalium succubiturum, postquam Superis ipsis invictas probasset vires. Nec multò post Esau, armatis stipatus, in conspectum venit; qui tamen singulari fratris modestia & comitate ita fuit delinitus, ut immemor omnis vindictæ, Jacobum amicissimè sit complexus. 2296.

6. Quot filios Jacob in Mesopotamia suscepit?

Undecim, cum filia unica, cui Dinæ nomen. Filiorum hæc sunt nomina: Ruben, Simeon, Lævi, Judas, Issachar, Zabulon, Dan, Nepthali, Gad, Aser, Joseph, quem ultimum Rachel peperit, & aliquot post annis Benjaminum, ex cujus partu decessit haud procul ab urbe Bethlehem.

C A P U T III. Josephus Patriarcha.

Hic nota primò variam Josephi fortunam ante servitutem Ægyptiacam. 2. Eiusdem servitutem & captivitatem in Ægypto. 3. Honores eidem postea delatos.

§ I.

Varia Josephi fortuna ante servitutem Ægyptiacam.

1. Cur Josephus tantam fratrum offensionem incurrit?

Tribus de causis. 1. Quòd præ cæteris teneriùs amaretur à parente, qui togam ei polymitam conficiendam curavit. 2. Quod fratres suos nefarii cujusdam criminis apud patrem accusarint. 3. Quòd ob narrata quædam somnia dominatum affectare videretur.

2 Quid

2. *Quid igitur somniabat?*

Putabat, se unà cum fratribus suis in agro manipulos colligare, ac suum quidem manipulum stetisse erectum, reliquis circumcirca, adorantium ritu, aristas incurvantibus. Aliàs à sole ipso ac luna & stellis undecim adorari se in somno sibi videbatur. Quæ cùm fide ac mente optima narraret, invidos fratrum animos tantopere exacerbavit, ut in ejus necem conspiràrint.

3. *Num conceptum animo facinus perpetrare sunt ausi?*

Id quidem fixum illis ac statutum erat; sed cruento eorundem consilio intercessit Ruben, natu maximus, qui fratribus auctor fuit, ut Josephum, tum fortè parentis jussu ad ipsos invisentem, in proximam cisternam detruderent. Quod eo fecit consilio, ut clàm inde ereptum ad Patrem posset reducere.

4. *Quamdiu Josephus hac in cisterna delituit?*

Exiguo admodum tempore; nam cùm paulò post negotiatores quidam Ismaelitix illac in Ægyptum tenderent, Juda auctore è fovea extractus, atque iisdem venundatus est viginti siclis, anno mundi bis millesimo trecentesimo sexto 2306. cùm annum ageret decimum septimum.

C

5. *Qui*

5. *Qui verò facinus tam atrox parentem celare potuerunt?*

Novo scelere commenti sunt, Josephum cruentæ belluæ in prædam cecidisse. Missus proinde inauspicati nuntii bajulus, qui fratris tunicam hædino tinctam sanguine exhiberet, ex cujus aspectu miserandus senex luctu propè contabuit.

§. II.

Josephi servitus & captivitas in Ægypto.

1. *Quorsum ab Ismaelitis illis mercatoribus abductus est Joseph?*

In Ægyptum, ubi venditus est Putipharì, uni è præcipuis Regni proceribus, quem Josephus mira in rebus agendis dexteritate, fide, ac prudentia brevi ita sibi devinxit, ut, homo licèt exterus, ac servituti addictus rem omnem domesticam administrare juberetur.

2. *Num diuturna hac erat ejus prosperitas?*

Fuisset, nisi Herz calumniis appetitus, Heri quoque sui gratiâ repentè excidisset. Nam cùm Putipharis uxori, ad scelus iterum, iterumque pellicienti, fortissimè semper restitisset, ac demum pallio quoque, quod procax fæmina prehenderat, in impuris manibus relicto, suffugisset, illa, amore in furorem verso, non dubitavit juvenem

venum castissimum attentati flagitii reum agere apud maritum, qui vehementi ira atque amulatione incensus, illico insontem in carcerem & vincula abripi jussit.

3. *Quid hoc in carcere accidit?*

Fortè in eundem carcerem Pharaonis jussu compacti sunt duo ministri regii, quorum alter pocillatoribus, alter pistoribus præerat, Illi in somnis objecta erat species vitis, cum triplici palmitè, gemmantis primum, tum florecentis, ac uvas tandem maturas protrudentis, è quibus liquorem in calicem exprimere, Regique porrigere sibi videbatur. Hic verò per quietem tria vidit canistra, capiti suo imposita, è quorum supremo cibos varios, arte pistoria confici solitos, volucres surripiebant. Inde Josephus conjecit, hunc elapso triduo ad suspendium; illum ad pristinum suum munus evocatum iri; quem proinde rogavit, miseri ac innocentis patrocinium apud Regem suscipere ne gravaretur. Dicta probavit eventus, nisi quod pocillatore datæ fidei obli- to, Josepho duos & amplius annos hærendum in carcere fuerit.

4. *Qua tandem occasione Josephus è vinculis est exemptus?*

Vidit Pharaon per somnium septem vacas præpingues è Nilo emergere, quas aliæ septem stri-

gofæ & macilentæ, indidem exortæ, devoraverant. Adhæc septem spicæ plenæ, optimæque uno è culmo pullulare videbantur, quas totidem graciles & afflatæ uredine, absumpsere. Cum de somnis hisce nemo unus aptam facere conjecturam posset, is, qui Pharaoni à poculis erat, sui jam tandem memor interpretis, Regem monet, esse in carcere juyentem, divinandi apprimè peritum, quem is protinus in aulam acciri iussit.

5. Quomodo hac somnia interpretatus est Joseph?

Ajebat, septem vaccis obesis, uti & spicis plenis septem, totidem annos fertiles portendi, quibus septem alii steriles, à macilentis bobus ac spicis præsignati, successuri essent. Opus proinde fore, ut omne frumentum, annis fertilibus redundans, congeratur in horrea, ingruente annonæ inopia promendum.

III.

Josephus ad amplissimos honorum gradus evectus.

1. Quo premio Pharaos Josephum remuneratus est?

Non rei solùm frumentariæ, sed toti cum Ægypto vicaria cum potestate præfecit. Igitur regis decoratum insignibus currum suum conscendere & triumphali cum pompa circumduci iussit, præcone proclamante, flexo ut omnes poplite Ægypti Froregem, imò & conservatorem mundi venerarentur.

2. Qui

2. *Quid suum hoc munus Iosephus obii?*

Summa integritate ac sapientiâ, maximòque regii ærarii emolumento. Nam cum elapso fertilitatis septennio non Ægyptus modò, sed vicinæ quoque provinciæ annonæ difficultate laborare cepisset, omnes ad frumenta emenda certatim in Ægyptum contenderunt, quò & Jacob denos misit filios. Qui ubi supplices stitère se Principi, ab hoc mox agniti sunt; quin tamen fratrem illi suum agnoscerent.

2. *Quo verò vultu eos excepit Ioseph?*

Peregrinum ac ignotum se simulans, vultu ad severitatem composito, exploratores compellabat, in custodiam idcirco tradendos. Illis contrà asseverantibus, unius se parentis filios è Chananitide regione adventare, fratre natu minimo domi relicto; hunc ipsum ad rei veritatem comprobendam coràm sibi sisti voluit. Ad postulatum hoc prorsus inexpectatum stabant omnes attoniti, veterisque delicti redeunte memoria, crudelitatem in fratrem olim exercitam, tantæ modò calamitatis causam esse mutuis lamentis conquerebantur. Ea commemoratio Iosepho lachrymas vel invito excussit, quas ut liberius funderet, paulisper recessit, moxque reversus, Simeone in vinculis retento, reliquos domum remisit cum tritico & pecunia, quam frumenta-

riis in saccis clàm reponi iussit, addito severo mandato, Benjaminum ad se ut quamprimum adducerent.

4. *Num Benjaminum à se dimissū parens?*
Diu tergiverlanti fames tendem atquē iteratæ filiorum preces assensum extorsere; Juda pro Benjamin reductionis vadem se ultro offerente.

5. *Nunquid ex sententia successit altera hæc profectio.*

Rectà in principis palatium deductis lautum apparatur convivium; cūque dein Prorex ipse comparuisset, prono in terram vultu eum venerabantur, quos ille perbenignè accipiens, multa de parente sciscitatur. Sed nihil æquè Josephi animum commovit, ac Benjamini fratris sui uterini aspèctus; unde prorumpentibus denuò lachrymis vultum avertere, & in secretius sese abdere cubiculum cogebatur. Paulò post mensæ accumbitur, ac reliquum diei tempus hilare jucundèque traducitur. Cū ab itum die postero pararent, saccos frumento impleri, pecuniamque, ut nuper, reponi iussit, scypho argenteo in Benjamini saccum inserto.

6. *Quæ illis molestiæ ob ipsum hunc scyphum exhaurienda erant?*

Iter jam ingressos æconomus Proregis iussu præpropere insequitur, poculum, veluti furto abla-

ablatum, repetiturus. Nemo tanti sibi facinoris conscius erat. Verum dum sarcinæ excutiuntur: ecce tibi! in Benjaminī sacco reperi-
tus est scyphus incredibili omnium luctu & consternatione. Igitur Benjaminus in urbem captivus abstrahitur, quem cæteri quoque omnes sequuntur, delicti fraterni veniam deprecaturi. Præ reliquis Judas voce lamentabili Proregi exponit, quo pacto Benjaminum certò reducturum se spondidisset parenti, haud dubie morituro præ mærore, si nunc Benjaminò, ut jam olim Josepho, orbandus esset. Hic verò cohibere se ultra non potuit Joseph. Igitur Ægyptiis abscedere jussis, in has voces, largo permixtas fletu erumpit: *Ego sum Joseph frater vester, quem Ægyptiis vendidistis: nihil à me metuendum vobis.* Singulos dein, suavissimè complexus, ubi rei novitate perterritos videt, prorsusque attonitos, inde eos potissimùm consolatur, quòd hæc omnia evenissent, sapientissimo Dei consilio, in Ægyptum se præmittentis, ut eorum, multorumque salutem consuleret. Irent igitur sine mora, & cuncta nunciarent parenti, huncque cum suis omnibus in Ægyptum deducerent.

7. *Quis accepto hoc nuntio animus fuit Jacob?*

Profundo velut à somno excitatus senex adduci vix potuit, ut crederet; at ubi currus, jumenta,

cæteraque itineris subsidia coram inspexit, totus capit reviviscere, moxque cum suis ad longum & laboriosum iter latus & alacer se accinxit, ut Josephi, quem pridem extinctum putabat, aspectu desideratissimo frui liceret, 239.

8. *Quæ Jacobi in Ægypto fuit fortuna?*

Non solum à Josepho mutuos inter amplexus & manantes præ gaudio lachrymas, sed à Rege ipso honorificentissime est exceptus, qui Regionem Gessenam, frugum feracissimam, pecorique pascendo aptissimam, habitandam concessit, ubi Jacobus annos decem & septem commoratus, anno ætatis quadragesimo septimo supra centesimum è vita migravit, fausta precatione filiis prius omnibus impertita. Præcipue verò Josephum est obtestatus, suum ut cadaver in Regione Chanaanitide avito monumento inferendum curaret: id quod præstitum maximo cum apparitu & magnificentia anno mundi bis millesimo trecentesimo quadragesimo quinto. (2345.) Josephus porro supremos inter aulæ honores vitam ad plures perduxit annos, donec anno administrationis Ægyptiacæ octogesimo, vitæ centesimo diem suum obiit, cujus ossa & cineres post annos amplius trecentos patrio tumulo, uti vivens petierat, sunt illati. Erant Josepho duo filii, Ephraim & Manasses, quos Jacobus avus perinde ac reliquos suos filios promissæ illius terræ hæredes instituit.

CAPUT

C A P U T IV.

Servitus Ægyptiaca.

Hic recensenda primò Hebræorum vexatio regnante Pharaone alio. 2. Moyſis ad eundem legatio.

§. I.

Hebræorum afflictio.

1. *Qua fortuna à morte Joſephi uſi ſunt Hebræi?*

Oppidò adverſà; nam mortuo Rege illo, gentis Hebrææ perſtudioſo, Pharaon alius Ægypto imperavit, Iſraelitis longè inſenſiſſimus, quos ſuprà quàm dici poteſt, caput affligere, veritus, ne gente hac extera prope in immenſum excreſcente ſibi tandem ſuiſque ſecuris eſſe non liceret: unde ſerpem hanc ſibi longè inviſiſſimam radicitus parabat exſcindere. 245.

2. *Quibus in artibus perficere tentavit?*

Principio Hebræos duris caput laboribus exercere; verùm cùm inde vegetiores multo ſecundioresque fieri animadvertiſſet, mares omnes, ſimul ac editi in lucem eſſent, ab obſtetricibus Ægyptiis necari juſſit. His verò tam crudeli imperio minimè obtemperantibus, novo ſanxit edicto, ut infantes maſculi omnes, recens nati, aquis ſuffocarentur.

Qua

3. *Quid igitur Moyses parvulus evasit?*

Mater, cui Jochabed nomen, tribus hunc mensibus domi suæ clam educaverat; verita dein, ne res patifieret, fiscellæ scripæ, bitumine oblita impositum, Nilo committit.

4. *Num aquis haustus est Infans?*

Divino factum consilio, ut eo ipso tempore Pharaonis filia ad Nili ripam deambulans, fiscellam, carici adhaerentem, ad se deferri jufferit; qua aperta, cum bellissima specie pusionem vagientem invenisset, conducta nutrice, eadem illâ, quæ pepererat, sollicitè educandum indèque in aulam translatum Ægyptiis excolendum literis curavit.

2464.

II.

Moyſis ad Regem Pharaonem legatio.

1. *Quamdiu Moyses in aula regia est commoratus?*

Ad annum ulque ætatis suæ quadragesimum, mundi bis millesimum quingentesimum tertium [2503] quo ex Ægypto regionem Madianitidem profugus, Jethroni socero suo in pascendis ovibus quadragenariam locavit operam.

2. *Quomodo inde evocatus fuit ad populum Israeliticum ab Ægyptiorum servitute vindicandum?*

Ad Pocchi montis radices gregem fortè pascenti. Deus in ruto flagrans quidem, nec tamen deflagrans, spectandum se obtulit, jussuque Pha-

saonem adire, & suo ei nomine populi Hebraei missionem imperare. Ad quod munus ritè ob-
eundum DEUS virtutum ei, potestatemque ex-
traordinariam, ac fratrem insuper Aazonem co-
mitem & adiutorem addidit. 2543.

3. *Quem ex hac sua legatione fructum tulit?*

Nullum penitus; quin potius versa & muta-
ta in pejorem partem sunt omnia. Nam Pharaò
vehementiore inde ira accensus Israelitas novis
obruì laboribus, ac verberibus mulctari iussit.

4. *Quibus porro machinis obstipatum Regis ani-
mum expugnare sunt adorti?*

Decem intentârunt plagas, alias aliis graviores,
quibus tamen obfirmatum tyranni pectus magia
semper magisque obduruit, percaluitque.

5. *Quanam hæc plaga?*

Principio Nilus, & aquæ Egypti omnes, in
sanguinem mutatae, computruere, piscibus pari-
ter extinctis. 2. Incredibilis ranarum copia im-
mensas, lances, pateras, lectos &c. involans lon-
gè omnia, latèque fœdabat. His succedebant. 3.
immensa ciniphum, seu culicum pungentium
examina, 4. muscarum multò molestissimarum
numerus sine numero, 5. contagiosa pecorum
lues, 6. venenatae pustulae, & turgentia homi-
num ulcera, 7. grando horribilis, stragem, &
vastitatem inauditam afferens, 8. locustarum
multi-

multitudo innumerabilis, absumens penitus, quidquid grando reliquum fecerat, 9. tenebræ triduanæ tam spissæ, ut manibus quasi contrèctari possent. Hæ tamen plagæ omnes ferreum Pharaonis animum adedò non emollierunt, ut indurârint magis.

6. *Quodnam Moyses mandatum ante plagam decimam accepit à DEO?*

Ut Israelitæ per suas quisque familias agni cæsi sanguine possem utrumque cum superliminari conspergerent, sicque ædes suas ab Ægyptiorum domibus distinctas. plaga imminente eximerent.

7. *Quænam decima, eaque postrema fuit plaga?*

Sub mediam noctem Angeli, factò à Regii filii eadè exordio, primogenitos omnes cùm hominum, tum jumentorum contrucidârunt.

8. *Num viſtas tandem manus dedit Pharaos?*

Moysen & Aaronem vehementer ipse urgebat, imò & rogabat, nullâ ut interpositâ mora cum suis omnibus abitum maturarent, ne fortè graviora sibi subeunda forent supplicia. Igitur Israelitæ ad sexcenta virorum millia, non annumerata imbelli mulierum ac parvulorum vulgique promiscui turba, ex Ægypto, ubi annis ducentis & quindecim diversati sunt, demigrârunt pretiosis ditati spoliis, vasis videlicet aureis & argenteis, variaque suppellectili, quam ad solemne sacrifici-

ritium DEO offerendum mutuatū sunt ab Ægyptiis. 2544.

1. *Nilne turbarum contitavit Pharaon post Hebræorum discessum?*

Cum tertio post die quàm abierant, comperisset; Israëlitas nil minùs, quàm reditum meditari, suæ illum indulgentiæ pænitere cepit. Quocirca ingenti cum exercitu fugientes persecutus, paulòque post assecutus, victoriam spe devoraverat, quod Hebræi hinc mari Erythræo, inde hostibus cingerentur. At spes eum sua frustrata est; nam ut primùm Moyse mirificâ suâ virgâ mare percussit, continuò aquis gemini instar muri utrinque suspensis, multitudinì universæ sicum aperuit tramitem, quo tutò transire omnes possent. Tentabat id ipsum Pharaon cum suis; verùm longiùs progestos mare, cocuntibus denudò fluctibus, ita obruit, ut è tanto exercitu ne cladis quidem nuntius superesset. 2544.

Observationes.

Ad tertiam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quid in rebus gestis Patriarcharum præcipua consideratione dignum occurrit*

Mirus DEI amor, cura, & providentia, qua suos ac Josephum præcipuè Ægyptium tot inter discrimina, casusque varios paterna sanè solitudine fovere ac protegere consuevit.

2. *Cur*

2. *Cur Abrahamus redemptum Patrem nunc parum?*

Ob fidem, quam divinis semper pollicitationibus præstitit integram, promptamque, tametsi magna non raro difficultates sese offerrent.

3. *Quæ porro vis inerat paternæ illi benedictioni, quam à fratre sibi præceptam tantopere doluit Esau?*

E sacrorum interpretum sententia præter alias prerogativas divina insuper illa promissa de venturo olim Messia transferebantur à parente in filium, qui hoc pacto in album progenitorum Christi quodammodo referebatur.

4. *Cur Deus Hebræos in Ægypto tot præmi calamitatibus est passus?*

Cum ad horum fidem periclitandam; tum ad eorum animos per adversa tenacius sibi agglutinandos; tum etiam ad imminentes olim Ecclesiæ tuæ afflictiones præsignificandas, è quibus tamen eam, perinde atque antehac Israelitas, mirabiliter esset erepturus.

5. *Quis tertia illa mundi ætate cum sacra, tum profana Reipublica status erat et conditio*

Profana per alia atque alia regna, in Græcia præsertim, recens fundata, magnum cepit incrementum. Imperium Assyrium, Ægyptium, Chionense, Scithycum, aliæque, prioribus jam sæculis stabilita,

stabilita, in suo perstabant vigore. Sacra porro
Respublica è paucis admodum membris, Patriar-
chis nempe, horumque familia constabat, cate-
gis terrarum incolis, si Israëlitas, aliòsque per pau-
cos exceperis, teterrima idololatriæ caliginæ in-
volutis.

P A R S IV.

De Judiciis Israëlitarum.

In 4. sequentibus capitibus consideranda primò
Hebræorum per desertas solitudines quadraginta
annorum profectio, Moyle ductore. 2. Eorun-
dem in Palæstinam, Josue præcunte, deductio. 3.
Res gestæ Gedeonis, aliorumque Judicum, quæ
proximè successere. 4. Facta Samsonis, Heli,
& Samuelis.

C A P U T I.

Israëlitarum per loca deserta profectio.

Hic exprimenda primò divina erga populum
Israeliticum beneficia. 2. Eiusdem cum aliis,
tum ingrati præcipuè crimina animi. Poenæ
idecirco inflictæ.

S. I.

DEI erga populum Israhëliticum Beneficia.

1. *Quem Deus Israelitis, per invias solitudines iter facientibus, viæ ducem adjunxit*

Interdiu nubes perlucida; noctu verò columna ignea agmen præcedendo viam quasi monstrabat; cùmque castra metanda, subsistere, cùm progrediendum, prægredi solebat, diuturnos arcens calores, & nocturnas pellens tenebras.

2. *Quis tanta multitudini de necessario commeatu, cibo, potu, vestibus prospexit?*

Hæc omnia DEUS multiplici miraculo suppeditavit; nam 1. quadraginta ipsos annos Manna, mirifici saporis ac nutrimenti de cælo subministravit, quod ante solis exortum quotidie colligendum, nec in diem posterum servandum erat, præterquam pridie sabbati, quo portione duplici in duos seponebatur dies. 2. Aqua deficiente, Moyses ex ipsis rupibus prodigiøsæ suæ virgæ percussu fontem elicit, copiosis ac perennibus rivis scaturientem. 3. Vestimenta, toto illo profectionis tempore, usu ac vetustate consumpta non sunt. Nec quisquam morbo tunc tentatus est; unde nec medicamenti erat opus.

3. *Quomodo Deus Hebræos contra hostiles incursus defendit?*

Amalecitæ transitum iis armata manu tentabant præ-

edere. Igitur Moyses Josueo cum expediret ad subeundam pugnam aleam prae-mittitur, erò cum Aarone fratre, & Hure sororis suae in montem, unde pugnautes conspici pos-
 conscendit ibique divinum imploraturus
 alium, in genua supplex procumbit, mirabili
 prorsus eventu ac vicissitudine; nam Moyse man-
 in caelum levante, vineunt Israëlita, succumbente
 verò praelassitudine, succumbunt & ipsi. Quo
 animadverso, Hur & Aaron lassata Moyses brachia
 usque eò sustentarunt, dum fatis, fugatisque ho-
 stibus, Israëlita gloriosam victoriam sunt adepti:
 2544.

4 *Quis favor singularis Israëlitis ad mon-
 tem Sinus obvenit?*

Statuerat DEus Israëlitas praecipuo quodam studio,
 ac inito etiam cum iidem scdere, in populum
 peculiarem sibi atiscere ac cooptare; quapropter
 Sinus in monte geminas Decalogi tabulas; ca-
 lesti scriptas manu, Moysi tradidit, additis pol-
 licitationibus peramplis, si suum & ipsi obse-
 quium, fidemque praestarent. Quadraginta ipsos
 dies noctesque in Monte Moyses familiari cum
 DEO consuetudine utebatur, ex ejus vultu tantus
 caput emicare splendor, ut nemo in eum oculos
 dirigere, nec ipse nisi obducta velo facie, cum
 aliis agere deinceps posset ac colloqui.

D. . . . . Quid

5. *Quid Moyses in diuturno illo suo secessu erat negotii?*

Cum DEUS peculiari quodam ritu ab Israëlitis coli, atque hos inter sedem sibi ac domicilium collocare decrevisset, Moysen singulatim docuit, quemadmodum divinum tabernaculum sive *Sanctuarium* cum sacro apparatu ac suppellectili universa adornandum esset. Tunc *Arca Fœderis*, Candelabrum aureum, geminum altare, Mensa inaurata, cui duodecim illi panes mystici imponerentur, vestes item Pontificales, aliasque complura descripta & designata fuere. Actum quoque de inaugurandis Sacerdotibus, statisque eorundem functionibus, ad quas Aaron cum filiis speciatim est delectus; de variis tandem ritibus ac ceremoniis in rerum divinarum usu adhibendis.

§. II.

Gentis Hebrææ cum alia, tum ingrati præcipuè animi crimina.

1. *Quomodo & quoties commurmurârunt Israëlitis?*

1. Ad mare Erythræum, ubi cum hinc aquis, inde hostili exercitu circumseptos se vidissent, Deo plane diffisi, proterve, misachterque cum Moyses exostulare ceperunt, quod in præsentissimum mortis discrimen, oranes adduxisset; an enim se pulchra

pulehbra, quæ corpora saltē tegerent; defuisse in Ægypto? an non satius futurum fuisse ibi servitutem, utut ærumnosam, servire, quàm hic morte longè crudelissima occumbere?

2. Ad locum, cui Mara nomen, ubi Moyses ligni, divinitus monstrati immessione amaras & aquas, & animos mitigavit.

3. In deserto Sin, ubi panes & ollas Ægyptias tumultuosè exposcentibus, præter incredibilem coturnicum copiam Manna insuper, tibus longè suavissimus & delicatissimus, è cælo est datus.

4. In Regione Raphidim, ubi petra virgō Mosaica percussu viæ aquorū ingentem effundens, sitim simul ac murmuratōinem extinxit.

5. Post discessum à monte Sina, obiter toto triduo continuatum, & contra Angelum in nube præcedentem, & contra Moylen ductorem exortum est populi murmur, quod immisso divinitus incendio sepitum, paulò post vehementius recrudit, tumultuosa plebe pisces, pepones, cepas, & alia Ægypti seditiosè deposcente, hæcque hortorum quicquidias Mannæ, pani candidissimo & suavissimo anteferente.

6. Ob insinceram plerorumque speculatorum, quos Moyses ad explorandam Chanānitidem miserat, relationem totis castris murmur ingens ac seditio concitata est.

7. Hanc alia haud paulò gravior excepit, quando Core, Dathano, & Abirone terra hiato, multo

tisque aliis caelesti flumina absumptis, tantæ stragis causam omnem in Moysen coniecere.

8. In deserto Cades, ubi ad compescendum sitientis populi murmur rupes, virgâ M ysis iteratò percussa, aquas largissimas hominibus æquè ac jumentis propinavit.

9. Tandem non in Moysen modò sed & Deum ipsum sacrilegis vocibus insurrexere, acerbè conquesti, quod ex Ægypto in vastam hanc & inhospitam seducti essent solitudinem, ubi nec aque potus, nec panis, nisi Manna, quod cibum viliissimum contemptum vocitabant, suppetere.

2. *Quid ad montem Sinai deliquere?*

Dum Moyses in monte quadraginta dies noctesque divino fruitur alloquio, populus ille, tot tantique DEO nominibus obstrictus, execrando idololatriæ crimine se contaminat, vitulum ex auro conflatum divinis adedò honoribus prolequendo.

§. III.

Hebræorum supplicia.

1. *Quinam primi ac singulatim DEO ipanos dederunt in illa solitudine?*

Nadab & Abiu Aaronis filii, qui, cum ad thuradolendum ignem profanum, contra ac DEUS præceperat, adhibuissent, caelesti protinus igne velut fulmine afflati, illæsis omnino corporibus vestibûsque, interiére. Duo item lapidibus

DEO

DEO sic iubente, sunt obruti. quorum alter lignis colligendis tabbatum, alter blasphemis vocibus supremum Numen violare est ausus. Præter hos Maria Moylis soror, quod fratri obtrectasset, facillimâ infestâ est leprâ. Quin & Moyfi ipsi ac Aaroni terræ illius fortunæ ingressu est interdictum eâ solum de causa, quod subdubitarint, an DEUS populo tam ingrato ac rebeli aquas e petra daturus esset.

2. *Quæ Deus supplica populo irrogavit?*

Diu quidem iustissimum Numen, Moyse deprecante, vindicem exhibuit manum, sed id deum poena suit gravior, quod tardior. At i. quidem ob idololatriz crimen, in aurei vituli adoratione commissum, ad tria & viginti millia à Moyse, & Levitis, DEI honorem strenuè vindicantibus, contrucidati fuere, aliis non paucis occulta peste sublatis.

2. Cum plurimi iter à monte Sina tribus diebus continuatum, prosequi recusarent, ignis inquerules & ignavos cessatores divinitus emissus, extremam castrorum partem cum his, qui itineris tedio ex omni tribu substerant, absumpsit, majorem longè editurus stragem, nisi hæc Moyse precibus suis avertisset. Locus exinde *Incensio* est appellatus.

3. Vix ultrix hac flama restitcta, multa millia cum Manæ subeunte fildio, cornu gullosus appeterent, & coturnicibus, ingenti copia divi-

nitus submissis, se se ingurgitarent; ingluviem suam morte luerunt; unde loco illi nomen *Se-pulchra concupiscentiæ* inditum.

4. Cum post duodecim exploratorum è Chanaanide reditum factiosus ille populus, desperata terræ divinitus promissæ possessione, in solitudine mori præoptaret, DEUS votum hoc ratum habuit; proindeque rebellibus denuntiari iussit, neminem ex omni bellatorum multitudine, qui vigesimum ætatis annum superasset, pedem in Palestinam illaturum, sed quadraginta annorum spatio post longas viarum ambages in desertis Arabiæ occubituuros, Josue duntaxat & Calebo, qui meticulosi animos addiderant, exceptis. Reliqui portò exploratores decem, ad aliorum terrorem & exemplum subita morte sunt extincti.

5. Core, Dathan, & Abiron, atrocissima in Moysen & Aaronem conspiratione conflata, cum domesticorum, & conjuratorum turba omni que suppellectili, vasto terræ hiatus absorbentur, eodemque tempore ducenti quinquaginta facinoris focii, dum thus parant incendere, incenduntur ipsi, flammisq; penitus absumuntur. Nec mitius actum cum eorundem fautoribus, tantam suorum cladem Moyse palam exprobare ausis, quorum ferè quinquagena millia cum tentoriis, cæterisque utensilibus cælesti incendio coassagrarunt.

6. Tandem, cum querelarum & murmurationum nullus esset finis, DEUS pessimam hanc

viperarum progeniem serpentibus ignitis castigavit, quorum moribus longè plurimi perière Cæteris, qui ducti poenitentia, delicti veniam petebant, præsens remedium attulit serpens æneus, sublimi e pertica conspicuus, cujus vel solo aspectu lethaliter laucii protinus constanuerunt.

7. Sed nemò Hebræis totò illo peregrinationis tempore gravius nocuit, quam Balasæ hariochus, quem cùm Balac Moabitarum Rex ad Israëlitas diris devovendos conduxisset, isque nihilominus, & Angeli admonitu, & asinæ, humana voce colloquentis, objurcatione, iisdem vel invitus, DEO scilicet impellente, iterum iterumque bene precatus esset; Balaco, indignissimè id ferenti, postmodum auctor fuit, ut per mulieres Moabitidas & Madianitidas eos ad lascivos primùm amores, dein ad idoli quoque Beelphegor cultum pelliceret. Et verò consilio iniquissimo exoptatus respondit eventus, longè plurimis ad infandos amores & sacra traductis, in quos DEUS tam severè animadvertit, ut exiguum intra temporis spatium quatuor ac viginti hominum millia vel peste, vel furca, vel gladio sint sublata.

C A P U T II.

De Judicibus post obitum Moysis usque
ad Gedeonem.

§. I.

Josue.

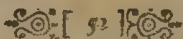
1. *Quis post Moysis obitum populo Dei præsuit?*

Josue. Hunc Moyses ipse ex hac vita discessurus, præsedit populo, graviter severèq; admonito, Deo ut fidem semper integram inviolatamq; præstaret, ejusque mandatis sedulò obtemperaret. Supremò dein montis Nebonis vertice cõscenso, postquam populo inde universo bene iterum præcatus est, terramque illam, quam Numine prohibente pede non potuit, oculis saltem obiit perlustravique, summo omnium lætu & comploratione excessit è corpore, quod protinus Angeli tumulto, in hanc usque diem incognito, intulère.

2. *Qua ratione Josue filios Israel Jordanem trajecit?*

Memorabili omninò prodigio: nam aquæ, utut maximè id temporis, exundantes cursum suum omnem usq; eò inhibuere, dum populos universus sicco vestigio in adversam ripam evasit. 2584.

3. *Quo pacto urbs Jericho capta & expugnata est?*
Non armorum vi, sed cælesti iterum prodigio;
nam

nā ubi Josue DEI jussu Arcā Taderis, clangentibus
buccinis, per dies septem, ac die septimo septies
circumferri jussit, muri monitissimi ad solum ru-
barum sonitum & populi vociferationem sponte
sua omni ex parte corruerunt. 2584.

4. *Quid in expeditione, contra Regem Adonisedec
suscepta memoratu dignum accidit?*

Gabaonitæ Josuen, artificio mendacio circum-
ventum, ad amicitiam secum paciscendam callidè
induxerant; quapropter ab Adonisedeco, & aliis
quatuor Regibus, tanquam hostes & transfigæ,
junctis viribus oppugnati, suppetias à Josue pe-
tunt ac impetrant. Hic cum omni suo exerci-
tu ad hostem, qua maxima potuit celeritate,
contendes, secundo prælio cum quinque illis Re-
gibus strenuè dimicat; veritus tamen, ne die jam-
jam in vespertum inclinante, nox ingruens hostes
Hebræorum gladiis eriperet, singulari in DEUM
fide ac fiducia, fretus, solem tandiu jussit consi-
stere, quoad hostem internecione delessit. Di-
ctum factum: ad hominis imperium, obstupe-
scente universa natura sol subsistens diem horis
ipsis quatuordecim producit, donec hoste occi-
dione occiso, vicit, ac triumphum egit Israël.
2584. Josue porro Chananitide in reliquas Isrà-
ëlis tribus divisa, provecta tandem atate è vivis
excessit.

§ II.

Othoniel, Aod, Debbora, & Baracus.

1. *Quis Josue deorsortuo, Rempublicam administravit?*

Post J. sue obituro aliquot annorum interregnum fuit, optimatibus ac Senioribus ad reipublicæ clavum sedentibus; quo tempore Adonibezec Chanaanorum Rex à tribu Juda & Simeonis, ductore Calebo, acie victus, pedibusque ac manibus mutilatus, talionis pœnam solvit; eodem, quo septem antè Reges affecerat, multatus in supplicio. Inde Israëlitzæ urbes alias cœpère, alias vestigales fecère, felices sanè futuri, si in avita semper religione perstitissent, qua deserta, deseruntur & ipsi à Deo & Chusano Mesopotamiæ Regi in captivitatem traduntur, è qua tamen eos, ubi resipuère, victo ac cæso Chusano, eripuit Othoniel, è tribu Juda oriundus, qui populum rexit annis 40. usque ad annum mundi 2640.

2. *Quis Othonieli successit?*

Aod, qui Eglone Moabitarum Roge iterempto, populum è durissima servitute exemit. Præfuit annos octoginta usque ad annum 2720. Sub hæc tempora Samgar Hebræus sexcentos è Philisthæis, latrocinia & prædas agentibus, non aliis armis, quàm vomere instructus, interfecit.

3. *Quis*

§. Quis tyrannicum Jabinī jugum ab Hebra-
orum cervicibus depulit?

Debbora, quæ vel imperio, vel certè consilio an-
nis quadraginta cūm Baraco populum regebat;
& Jachel, virili ambæ animo mulieres. Illa di-
vino afflata numine (quippe Prophetis erat) Ba-
racum. Hebræi exercitūs ductorem contra Jabi-
num Chananæorum Regem, qui Isrâëlitis ob
restauratum idolorum cultum juxta Dei premis-
sione oppreſſerat, ad arma concitat, insigni de
hostibus partâ victoriâ: Hæc Silaram, summum
rei militaris apud Jabinum Regem præfectum, ex
acie profugum, hospitio excipit, haustuque la-
ctis consopitum, trabali clave transfigit, sicque
bello simul ac servituti finem imponit.

C A P U T III.

De Gedeone ejusque successoribus
usque ad Samsonem

§. I.
Gedeon.

I. *Qua ratione Gedeon Judex & ductor po-
puli Isrâëlitici est venuntiatus?*

Mortuo Baraco & Debbora, Isrâëliæ in pristina
denud scelera, cultumque dæmonum relapsi, Ma-
dianitiæ servituti addicuntur. Verum dum tan-
tis oppressi malis divinum implorant subsidium,

DEUS

DEUS Gedeonem populi Ducem, ac libertatis vindicem constituit. Quod ubi Gedeon è caelesti internuntio cognovit, non ante provinciam sibi delatam accepit, quàm DEI sibi voluntas certioribus signis demonstrata fuisset. Neque contentus miraculo, quo Angelus solo baculi contactu ignem e perra elicuerat, carnes & panes superimpositos exedentem, geminum intuper prodigium non tam suâ, quàm commilitonum causa à DEO poposcit; ac primò quidem vellus ut ovillū, in area subdiali expansū, rore antelucano perfunderetur, terra omni reliqua prorsus intacta; dein verò ut hæc circummerca madeficeret, vellere penitus sicco. Quo duplici ostento confirmatus, imposito sibi oneri humeros subjecit. 2768

2. *Quos milites Gedeon adversus Madianitas in aciem eduxit?*

Duorum & triginta millium exercitus in armis jam stabat, verùm DEUS ausum imminui voluit, ne victoriam suis tribuerent viribus Israëlitis. Itaque præconis voce admoniti, ut, qui animo essent periculoso, abirent, ad duo & viginti millia à signis sunt dilapsi; decem duntaxat millibus persistentibus. Sed & hic numerus, DEO jubente, contrahendus erat, iique in hostem educendi, qui è vicino amne aquam, manu concava haustam, canum instar lingerent, quorum trecenti duntaxat erant, reliquis, qui prout flexis poplitibus biberent, donum remissis. 2768.

3. *Quo*

3 *Quo modo Madianitæ victi ac profligati fuerunt?*

Nova prorsus atque insolita bellandi metho-
da, nam Gedeon DEI jussu trecentos hos mi-
lites non aliis armis, quàm suâ quemque tubâ
& face, hydriæ inclausa instruxit. Sic armati,
nocte concubia hostium castracingere. datoque
signo tubas pariter inflare, lagenas collidere, te-
disque in altum sublati, voxiferari capere. *Gla-
dius Domini & Gedeonis!* Quæ omnia tantum
hostibus terrorem incutere, ut mutuis sese ca-
dibus ipsi conficerent. trecentis illis militibus. ac
exerto quidem gladio, tantam hostium cladem
impunè aspicientibus. 3768.

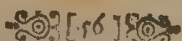
§. II.

Abimelech, Jephte.

1. *Quæ Abimelechi fuit fortuna?*

Erat hic Gedeonis filius, qui parente è vivis sub-
lato, principatum sibi arrogaverat. Hunc in fi-
nem septuaginta fratres, præter natu minimos,
qui è tyranni manibus evaserat, obtruncari jussit.
Verum haud diuturna ejus erat dominatio, DEO
justas à fratricida pœnas celeriter repetente. Dum
igitur in oppugnatione urbis Thebes turri ignem
admovere parat, una ex propugnantibus lapidis
molaris fragmen tanta vi in tyranni caput dejecit,
ut cerebrum diffluxerit. Ne tamen manu mulie-
ris interiisse diceretur, aratro se jugulandum
præbuit, 2803.

2. *Quis*

2. *Quis huic in praefectura successit?*

Thola, & huic Jait, quo jus dicente, populus nova iterum servitute ab Ammonitis & Philisthaeis premi cepit.

3. *Quis populum denuò in libertatem vindicavit?*

Jephthe, proximus in pratura successor, Hic signis cum hoste collaturus vovit. DEO se immolaturum, quidquid, restât victoriâ, domum revertenti primum occurrisset. Occurrit prima omnium filia unica, parenti victoriam gratulatura. Stetit promissis heros, ac filiam elapsis, quod unum rogaverat, binis mensibus, collum ultrò porrigentem suamet obtruncavit manu 2849.

4. *Quinam à morte Jephthe ad Samsonem usq;*

Reip: gubernacula tenuêre?

Abesan, Ajalon, & Abdon, de quibus nihil singulari dignum memoriâ sacrâ tradunt Literæ

C A P U T IV.

De ultimis 3. Judicibus, Samione, Heli, & Samuele.

§. I.

Samson.

1. *Quis populum Hebraeum Philisthinorum servitute liberavit?*

Samson, qui jam inde à puero DEO consecratus, Nazarorum ritu intonsam alere caeteriem,

vinò;

vinòque & omni potu imbriante abstinere divi-
nitus jubebatur.

2. Num hic Philisthæos acie, apertòque Mar-
te profligavit?

Hand istud quidem; varias tamen clades, Deo
impellente, unus ipse solusque iis contulit, Ac
primo quidem trecentarum, quas cepit, vulpium
singula pària, inter se colligata, annexis ad cau-
das tedis ardentibus, in Philisthæorum segetes
jam materas immisit, grassante latè flamma, &
vineas insuper ac oliveta depalcente.

3. Quà via è manibus Philisthæorum, qui
captivum abduxerant, evasit?

Cùm viris Juda tantum non esset animi, ut mina-
cia Philisthæorum postulata rejicerent, Samso-
nem iis vinctum tradidère, ob incensas segetes
pœnas daturum. Quem dum Barbari, successu
ovantes, velut feram retibus implicatam, secum
abtrahunt ruptis repentè funibus, & arreptâ,
quam fortè jacentem viderat, asini maxillâ, mil-
le omnino Philisthæos trucidat, cæteris fugâ di-
lapsis. Inde labore simul sitique confectus, fon-
tem, ex ipso adeò maxillæ dente molari, inau-
dito prodigio ubertim profluentem, fufus ad De-
um precibus impetrat.

4. Quid in urbe Gaza memoratu dignum gessit?

Ibidem pernoctanti novas iterum insidias pa-
rant Philisthæi, præclusis omnibus evadendi viis.

Qua

Qua de re divinitus edoctus Samson, media nocte confurgit, potraque fores geminas, cum portibus revallas, ad vicini montis verticem humeris deportat,

5. *Quibus demum artibus Philisthæi Samsonem circumvenère?*

Fraude atque insidiis Dalila, quem amore infano deperibat. Hæc precibus, lachrimis, blanditiis amatum urgere non destitit, quoad lassus tandem est, robur suum omne in crinibus residere, quibus proin dormienti detonsis, captus ab hostibus, & oculo utroque est orbatus. 2898,

6. *Quas hic penas tandem de Philisthæis sumpsit?*

Hortum primoribus ad solemne sacrificium & epulas congregatis, Samson ludicrum daturus spectaculum producit. Dum cæco huic ludioni ab omnibus certatim illuditur, hic implorata Dei ope, qua priusinas sibi vires reddi petiit, columnas geminas, quibus tota incumbebat ædificii moles, utrâqueprehendens manu, tam validè concussit, ut domo penitus subversa, &c. & quotquot spectatum, confluxerant, communi ruina oppresserit, simulque finem diuturnæ servituti attulerit. 2899.

Heli, & Samuel.

1. *Quid de Heli sacer codex meminit?*

Is Pontificis simul ac Judicis munereungebatur cui duo erant filii, Ophni & Phinees. Sacerdotalis ambo officii adiutores, sed enormibus uterque sceleribus & sacrilegiis infames; nam & partem ex iis, quae offerebantur sibi decerpere, oblaturis & quod optimum electissimumque erat, vi præripere non dubitarunt. Connivebat interim parens, vel certe lenius, ac scelerum exigebat atrocitas, delinquentes castigabat.

2. *Quæ idcirco pœnæ huic solvendæ erant?*

Ut Hebræi, à Philisthæis nuper profligati, felicioribus auspiciis pugnam redintegrarent, arcam, divini oraculi sedem, in castra secum attulerant, propiore, atque adeo propitio magis Numine dimicaturi. At secus evenit; nam occisa Hebræorum triginta millia, Arca ab hoste capta, cæsi Ophni, & Phinees, Heli ipse, nuncio funestæ cladis accepto, è sella corruens, subito est extinctus.

293v.

3. *Quis post Heli interitum populo præfuit?*

Samuel vates sanctissimus. Hic nihil antiquius duxit, quam ut populus offenso cum Numine rediret in gratiam. Igitur comitia, in Maspha ce-

E

lebranda

lebranda, edicit, ubi cætui universo mentem suam pluribus exponit, piaculari indicto sacrificio. Nec inobsequentem habuit populum, quippe qui ejurato idolorum cultu, DEO totum se dicare seridè decreverat. Necdum dimmissa erat concio, cum Philisthæi, hac maximè occasione utendum rati, inermem turbam armati aggrediuntur. Verum Samuel & prece & sacrificio novas è cælo suppetias impetravit, horrenda videlicet tonitrua, ignes & fulmina, quibus hostes territi & in fugam acti, atque ab insequente populo ingenti clade sunt affecti. 2960.

4. *Quid captâ Domini Arcâ factum?*

Ad hanc remittendam DEUS Philisthæos gravissimis calamitatibus compulit, pestilitate sævissima fœdisque ulceribus homines, agros verò immensa murium copia depalcente. Itaque Arcam plauastro novo, cui trahendo binas vaccas, vitulos recens enixas, junxerant, impositam, sine itineris duce & vectore cum anathematis dimittunt. Hæ recto tramite Isrâëlitarum regiones petunt. Cumque urbem Bêthsames attigissent, incredibile dictu est, quanto populi plausu ac lætitiâ Arcæ sit excepta. Sed continuo gaudia hæc gravior interceptit luctus, viris septuaginta è primoribus, è plebe verò promiscua quinquaginta millibus repentina morte sublati, quod Arcam curiosius inspicere sint ausi.

5. Cur dignitas judiciaria cum Samuele exspiravit?

Cum Samuel filios reliquisset à paterna pietate, atque integritate omnino degeperes, ansam inde arripuit populus Regem postulandi, qui aliarum gentium nstas, belli pacisque temporibus ipsos regeret. Quorum desiderio Samuel, consulto prius Numine. annuit.

Animadversiones

Ad quartam Historiæ Biblicæ partem.

1. Quenam quarta hac mundi ætate Reipublica Israëlitiæ forma erat et conditio?

Cum DEUS populi Duces, rectoresque ut plurimum ipse designare, iisdemque, quid facto, quidve cauto opus, singulatim diſtare conſueverit, regimen illud nec Monarchicum, nec Aristocraticum, nec Democraticum, sed rectius Theocraticum dixeris. Ad populum verò quod attinet, omni euripo mutabilior erat; jam enim affluente rerum copia, in omnia se scelera effundebat; jam reflante adverſitatum vento, ad Deum, bonorum omnium oceanum, se recipiebat; jam Regum & gentium vicinarum perversos mores, Dedsque ſectando in ſervitutem eſt traditus 1. Chufano, 2. Egloni, 3. Jabino, 4. Madianitis, 5. Ammonitis, 6. Philistiæis: Jam penitentia duce, ad Deum & meliora converſum, ſervitute iterum exemit 1. Othoniel, 2. Aod, 3. Debboza

Et

cum

cum Baraco, 4. Gedeon, 5. Iephthe, 6. Samson, omnes divinitus excitati, caelestibusque idcirco praesidiis & armis instructi.

2. *Quis per reliquum terrarum orbem tunc
status erat?*

Regnum Assyriorum & amplitudine, & potentia ceteris omnibus praestabat Regia sedes Ninive erat, ubi Assyrii, Reges dicam, an ventris mancipia, gentio unice indulgebant. Cultus veri Numinis mundo ferme toto exulabat, regnante ubique idololatria. In hac tamen tenebrosissima pudendorum scelerum nocte lucidissimi instar sideris resplenduit, eximia prorsus firmitudinis & patientiae radios quaquaverum diffundens, Job Esavi pronepos, è regione Hus, Arabiae termina, oriundus.

3. *Cur Deus populum Israëlicum tot annorum
intervallo per desertas inviasque so-
litudines circumduxit?*

Cum ut toties, tamque proterve obmurmurantes castigaret; tum ut hostes, quemadmodum scelerum suorum mensuram paulatim compleverant, ita, poena pari passu eos insequente, pedetentim attererentur.

4. *Cur Deus Moysis corpus in sepulchro prorsus ignoto condidi voluit?*

Ut populo illi, ad idololatriam longè propensissimo, occasionem omnem praeiperet, divini Moysi honores decernendi.

5. *Quae-*

5. *Quanam erant 12. tribus Israël?*

Hæ à decem Jacobi Patriarchæ, & duobus Josephi filijs nomen & genus traxere, videlicet 1. tribus Juda, 2. Benjamin, 3. Simeon, 4. Dan, 5. Nephthali, 6. Gad, 7. Asêr, 8. Issachar, 9. Zabulon, 10. Ruben, 11. Ephraim, 12. Manasse, è quibus Manasses patruo. suo. Levi, ad sacerdotalia munia speciatim delecto; Ephraimus verò Josepho parenti. est subrogatus.

6. *Quando & à quo duodecim his tribubus terra illa promissa fuit divisa?*

Tribui Ruben & Gad cum dimidia tribu Manasse terra trans Jordanem à Moyse; reliquis verò tribubus cis Jordanem à Josue est assignata. Sola tribus Levi quæ ut pote ad sacra ritè curanda divinitus destinata, agros colere non poterat, nullam terræ portionem accepit, sed reliquis tribubus, ut pietatem ubique sereret, permista, frugum omnium decimis, primitiis, & iis, quæ DEO offerebantur, largè sustentabatur, attributis ad habitationem urbibus octo & quadraginta, & quibus sex asyli jure donatæ.

P A R S V.

Reges Hebræorum usque ad captivitatem Babylonicam,

Hic memorandus est 1. Rex Saul, 2. David, 3. Salomon. 4. Reges Israel, 5. Reges Juda.

C A P U T I.

Rex Saul.

§. I.

Saulis res gestæ, ejusque repudiatio.

1. *Quæ ratione Saul. ad Regiam dignitatem est euectus?*

Cùm Samuel DEO iubente jus Regis, seu potius regii juris abusum, malorumque & onerum, quæ regio sub dominatu exantlanda essent, illadem populo præhüntiasset, nec tamen is à Rege petendo disisteret, Saulem DEUS destinavit, habitu & majestate inter cæteros eminentem, quem Samuel Regem inunxit, cùm amissos Cis parentis sui afinos conquiriturus, vatémque hæc de re consulturus, ad se divertisset, 2962.

2. *Quos præcipuè hostes Saul sibi infestlos habuit?*
Philisthæos. & Amalecitas, Hebræo semper nobis longe infensissimos. Philisthæi à Jonatha, ejusque

ejusque armigero, tacto repentè in castra impetu, magno primùm terrore compleri, tum dissipatis ordinibus, mutua se cæde contrucidare, ac demum a superveniente Saule ipso penitus profligari ceperunt.

3. *Quem exitum habuit expeditio contra Amalecitas suscepta?*

DEUS Sauli per Samuelem Prophetam denunciari jussit, ut Amalecitis, qui scelerum suorum jam expleissent mēsuram, bellum inferret. De victoria ne dubitaret; id tamen caveret, de præda & exercitu hostili ne quid reliqui faceret, sed pecora æquè ac homines cum supellectili universa igni ferroque deleret. Vicit Saul hostes; ac se ipse ut vinceret, Deoque submitteret, imperare sibi haud potuit, Rege Agago ad triumphum credo præda verò opimiore ad sacrificium, contra ac DEUS mandaverat, reservata.

4. *Quid DEUS Regi contumaci, ac refractario per Samuelem denunciari jussit?*

Præstabiliorem omni! victima esse obedientiam, quam quia arrogante contumacia abjecisset, ipsum quoque à Deo abjectum, Regemque alium meliorem & obsequentiorē eidem suffectum iri. Mox Samuel Agagum pinguissimum, ad se adductum, suapte dexterà in frustra concidit.

5. *Quem DEUS Regem in Saulis locum subrogavit?*

Davidem, Itai filium natu minimum. Hunc dum annum ageret circiter vicelimum, atq; ad eam diem pascendis parentis sui gregibus operam daret, Samuel rure accitum, paterno in oppido Bethlehem privatos intra parietes, ne res Sauli suboleret, Regem inunxit. 2964.

§. II.

Saulis, à DEO reprobati, facinora.

1. *Quid Saule factum, ex quo David Rex est inauguratus?*

Dum hic Divino impletur & agitur spiritu, ater illum genius, humori melancholico permixtus, in furorem sæpe agit, ac propè ad insaniam redigit. Malo huic strenuum ac præsens remedium allaturam sperant musicam, igitur in citharedum inquiritur; neq; alius magis idoneus est inventus Davide; qui proin è pascuis ad aulam accersitus, suavi vocis ac fidium concentu turbulentos animi motus mirè sedavit, Regi exinde acceptissimus.

2. *Quid de gigante Goliath memorandum?*

Cùm Philisthæi novo iterum bello Hebræos lacefferent, exercitus uterque edito in colle vicina locabat castra. Inter barbaros Goliath præcipuè eminebat. & mole corporis, & armorum pondere, & animi ferociâ planè gigas. Hic per dies

40. virum sibi ex omni Israëlitarum numero fissi quotidie iterata provocatione postulat, qui singulari lectum certamine de rei summa decernat. At nemo unus erat, qui cum immani hoc monstro pedem conferre auderet. donec tandem David, fortè fortuna à parente cum commeatu ad fratres missus, cum thrasone hoc in arenam descendere animum ultrò iaduxit. Facta igitur à Rege alex tentandæ potestate, non nisi armis pastoritius, baculo, fundâ, & quinis è torrente lapidibus instructus, adversus hostem procedit, in xque fundâ circumactâ, lapidem vi tanta librat in Goliathî frontem, un carnea hæc moles ingenti cum fragore in terram præceps rueret. Jacenti ac palpitanti caput gladio, ex adversarii vagina educto, confestim præcidit victor, summo ubique exceptus planctu, & secunda populi gratulantis admurmuratione. Verùm unde David summam inire debuerat gratiam, inde maximam sibi conflavit invidiam, à Saule ipso, cujus thronum vel capitis periculo itabilierat, indignissimè divexatus.

3. *Quas Saul; Davidis, vitæ insulias struxit?*

Hunc ut è medio tolleret, nullum non lapidem novit. Ac 1. quidem pristino illo furoris æstro correptus, Davidem, citharâ malo huic remedium afferre parantem, lenceâ semel atque iterum appetiit, confixurus haud dubiè fidicinem, nisi hic modò capitis declinatione, modò celeri fuga ictum frustraasset,

1. Filiâ

2. Filiam tuam Davidi eo demum pacto nuptui datum se recepit, si centum Philisthæos jugulasset, spe fractus, fore, ut ipse prior occumberet. Verum is ducentis eorum caesis, Micholem, invito licet socero, uxorem duxit.

3. Davidis domum de nocte militari undique corona cingi jussit, ut die illucescente captivum adducerent. At Michol impios parentis conatus elusura, maritum nocte intemptiva per fenestram fene dimissit; ac ne facultas ei tempusque deesset, quo in tutum se reciperet, ligneum hominis simulacrum ad fallendos milites in lecto reposuit.

4. Cum Saul Davidem ad Samuelem confugisse intellexisset, missis illico satellitibus aliis atque aliis fugientem intercipi, victumque ad se perducere jussit. At enim, pedem hî in ades Prophetæ intulerant, cum mox divino afflato Spiritu, non jam vincula, sed oracula promere incipiunt. Quod ipsi quoque Sauli, paulo post supervenienti, evenit, è sanguinario parricida in Prophetam fatidicum repente mutato.

5. Saul Davidem, per desertas solitudines, montes & Sylvas oberrantem, valido cum exercitu est insecutus, junctis cum viribus oppugnaturus, suamque in potestatem redacturus. Sed irritæ fuere hæ omnes molitiones, DEO Davidem celestibus ubique firmante præfidiis.

4. *Qui verò tot inter adversa se gessit David;*

Ut virum pium, patientem ac magnanimum decet. Vitam ut plurimum fugiendo servavit. Ac primò quidem, ad Samuelem Promphetam, dein ad Achimelechum Sacerdotem, inde in desertum est digressus. Ubi quam asperè ac inhumaniter à Nabalo, tam prolixè comitèrque ab ejus uxore Abigail est tractatus. Tandem cum apud populares suos nusquam securo esse liceret, ad ipsum Philisthæorum Regem Achis confugit, qui urbem Siceleg habitandam concessit. Nec deerat Davidi occasio Saulem, hostem suum juratum, perdendi, tunc præcipuè quando Regi ad eum, quò se ipse receperat, lpecum forte divergenti, cum caput potuisset, non nisi chlamydis regię particulam præecuit: aut quando intempestæ noctis silentio in castra. ipsumque aded Regis tabernaculum, Abisai comite, ingressus, hastam lolam cum aquæ scypho dormienti abstulit. Quo comperto, Saul propensissimum in se Davidis animum perspexit quidem; nec tamen destitit insontem persequi.

5. *Quo tandem mortis genere Saul occubuit?*

Dum hic in pugna cum Philisthæis inauspicatò inita, grave vulnus accepisset, ne morituro hostis insultaret, adstantem rogavit armigerum, ferro ut se perimeret. Quo impium obsequium aversante, suus ipse carnifex, in ensem præ desperatione incubuit. Hujus mortem non mi-

nore lectu David, quam gaudio Philisthæi sunt
prosecuti qui demortui caput, cervicibus abscis-
sum, per urbes suas omnes, velut in triumpho
circumtulere, cadavere è muro Bethlan ad ludi-
brium suspento, quod tamen Jabelitæ de nocte
sublatum, publico urbis luctu terræ mandarunt,
Davide officium, curando funeri impentum, pro-
lixè laudante, ac remunerante. 2979,

C A P U T II.

De Rege Davide.

§. I.

Davidis præclara initia, ejusque lapsus.

1. *Quando David regni possessionem adiit?*

A Saulis obitu, consulto prius Numine. cum suis
Hebronem cōmigravit, ubi anno ætatis trigesimo
Rex palam inunctus, annos septem cum dimidio
soli Tribui Judæ præesse cepit, Isbosetho, Saulis
filio, reliquis 11. Tribubus imperante, quo per
sicarios interempto, tandem totius Israël's, id
est, 12. Tribuum Rex inauguratus est David,

2. *Quibus firmamentis, presidis que Imperi- um suum stabilivit?*

Pietatis præcipuè, ac religionis cultu, & optimo-
rum administratorum delectu. Pietatis specimen
planè eximium dedit in translatione Arcæ. Erat

hæc

hæc à pluribus jam annis exul quasi, & propè neglecta; itaque eam David Hierosolymam, quam profligatis Jebusæis, regni sedem constituerat, transferendam curavit, maximo populi concursu & gratulatione; quam tamen ex improvviso interturbavit repentinus Ozæ interitus, vel quòd Arcam, à solis alioqui Sacerdotib; tangendam, atrectallet Levita; vel quòd eandem, humeris ex lege imponendam, plauastro admovisset, non sine laniationis periculo, quod dum propullare tentat, subito expiravit. Percussus eo casu David, ausus non est Arcam in suam referre domum; sed in ædes Obededom Levitæ deduci jussit, maximo ejusdem bono atque emolumento. Quod ubi nuntiatum est Regi, trimestri exacto, Arca repetitur, solemnioris pompa, & apparatu longè magnificentissimo, non jam plauastro, sed Sacerdotum humeris destinatum ad locum deportanda, ubi Rex ipse regia veste posita, ac lineâ Ephod dictâ, indutus, Arcæ præsulatabat, insultante incassum Michole, superba conjuge sua.

3. *Quæ bella gessit David?*

Postquam Israël totius Rex salutatus, ac tetiùm est inunctus, Hebrone Hierosolymam cum valida suorum manu contendens, Sionis arcem, prope inexpugnabilem, pulsus inde Jebusæis, occupat. Mox armis in Philisthæos conversis, de his geminam, sed multò illustriorem de se reportat victoriam, dum aquam, è cisterna Bethlehemitica à tribus

à tribus viris fortissimis, perrupta Philisthæorum statione, allatam noluit bibere, sed in omnium conspectu effundens, Deo libavit. Ad reliquos subinde Israëlitarum hostes debellandos progressus, Moabitas, Idumæos, Ammonitas, & Syros in ditionem suam redegit, stipendio, quod tot jam annis Hebræi pendere cogebantur, ipsis imposito; unde auri, argenti ærisque vis propè immensa ad futuram templi fabricam est collecta.

4. *Quenam origio fuit belli adversus Ammonitas suscepti?*

Miserat Rex David ad Hannonem, Ammonitarum Regem, Legatos, qui pro mutua amicitia maiorem, ex parentis obitu conceptum, abstergerent. Verùm hic viros honestissimos pro speculatoribus habitos, Procerum instinctu dimidia parte barbæ & capillitii attonsa, vestibùsque ad summum opprobrium mutilatis, remisit. Hanc injuriam, contra jus gentium Legatis illatam, ulturus David, Ammonitas cū subsidiariis Syrorum copiis, ingenti clade iterum iterumque illata, profligat, urbemque eorum regiam Rabbam solo æquat, incolis, accolisque crudeli quidem, digno tamen tot tantisque sceleribus supplicio affectis.

5. *Qua occasione Rex ille piensissimus ad nefarium adulterii, & homicidii scelus est inductus?*

Olio & incautiore feminae alpectu; cū enim post epulas ac meridiationem in solario domus

regiæ

regiæ otiosus deambulare, in Bathſabeam, eximia pulchritudine fæminam, oculos coniecit. Ex quo aspectu, veluti ſcintilla, vetiti amoris incendium longe tritiſſimum eſt exortum, non niſi copioſis pænitentiae lachrymis reſtinguendum. David porro dum adulterii crimen occultare parat, novo, eoque majore ſcelere cumulavit, innocentis nempe Uriæ cæde, quem in oppugnatione urbis Rabbæ loco pugnae iniquiſſimo exponi, atque à ſuis deſeri juſſit Ammonitarum telis conſiciendum.

§. II.

Davidis pænitentia, & vitæ exitus laudatiſſimus.

1. Quando, quave ratione David capit reſpiſcere?

Ut primùm filius, in adulterio ſuſceptus, hanc lucem atpexit, adeſt mox Nathan Prophetes, à DEO miſſus, propoſitæque oviculæ raptæ parabola, Davidi gemini ſui ſceleris atrocitatem vehementer exprobrat, eidemque, crimen admiſſum ingenti cum dolore fletuque conſitenti ac deſtanti, culpæ quidem gratiam facit; non item pænæ multiplicis, idcirco ſubeundæ, quam non modò non recuſſavit, ſed libenti etiam animo ſulcepit David. 1999.

2. Quanam erant hæc pænæ?

1. Mors filii è Bathſabea ſulcepti, pro cujus vita

vita proroganda multas preces & lacrymas narrens fudit. 2. Amnonis filii cædes, ab Abialomo patrata. 3. Absalomî adversûs parentem rebellio.

3. *Quid Absalomum ad tantum scelus impulit?*
 Insana regnandi cupiditas degenerem filium eò adigit, ut Patrem solio & vitâ deturbare decreverit. Quare contracto ingenti exercitu, ad urbem regiam Hierosolymâ occupandû properat; unde tamē præmonit⁹ David, nudis pedib⁹, flens, & operto capite, reorum more, fugâ cum suis se proripuit. Fugientem Semei, perfrictæ frontis homo, non sibilis modò & convitiis, sed lapidibus appetit, tam atrocem injuriam morte haud dubiè luiturus nisi Rex mansuetissimus, justissimam DEI ferientis manum hic quoque agnoscens, submissèque deosculans, suorum impetum cohibuisset.

4. *Quem tandem impius Absalom perduellionis suæ fructum tulit?*

Viginti suorum millibus cæsis, cæterisque in fugam actis, dum ipse quoque, multo inlidens, ex hostium manibus tentat evadere, capillis ramotæ quercui implicitis, cælum inter ac terram hæsit medius, quem Joab, re intellecta, contestim accurrens, tribus lanceis confodit. Hanc filii tui perditissimi mortem, non tam præsentem hanc, quàm æternam illam, David acerbissimo luctu,

ejula;

ejulatione & lacrymis prosequabatur, quas 'Joab
omni licet eloquentiæ vi adhibita; abstergere vix
potuit.

5. Cur lues pestifera Israelis Regnū invasi?

Ob gravia populi delicta justa DEI permissione
factum est, ut David non sine vanitatis & arro-
gantiae nota universum bellatorum numerum ini-
ri juberet. Quapropter DEUS & hanc Regis, &
multò graviores populi noxas castigaturus, mis-
so Gade Propheta, optionem facit aut famis tri-
ennis, aut belli trimestris, aut triduanæ pestilen-
tiæ eligendæ. Quam ultimam cum præopta-
set David, tridui spatii septuaginta hominum
millia interiëre. 3017,

*6. Cuinam David ante suum è vita discessum re-
gni gubernacula tradidit?*

Salomoni, viginti & amplius annos nato, exclu-
so Adonia, qui, cum & nascendi prærogativâ, &
optimatum quorundam subsidio subnixus, re-
gnum affectasset, & hoc, & vitâ ipsâ est privatus.
David porò anno regni sui quadragesimo, æ-
tatis septuagesimo vitam cum summa gloria po-
suit, succedere Salomone, sanctissimis monitis
instructo, 3019.

C A P U T III.

De Rege Salomone.

§. I.

Salomon Regum sapientissimus.

1. *Quæ Regni ejus fuere initia?*

Longè auspiciatissima, sedente ad Imperii clavum ipsâ Sapientiâ, quam ille, jussus à DEO, quod vellet, petere, elegit præ divitiis & gloria: quæ tamen ambæ, velut pedissequæ dominam illam suam secutæ, Salomonem mortalium omnium felicissimum reddidere. 3020.

2. *Equodam sapientiæ huius specimen sacri fasti commemorant?*

Cùm duæ mulierculæ, quarum utraque infantem vivum sibi vindicabat, mortuum verò & ab alterutra in lecto oppressum, utraque abjurabat, ad Salomonem provocâssent, Rex litem hanc, oppidò intricatam, ex ipsius naturæ indicio ac testimonio dirempturus, infantem vivum gladio dissecari medium, & utrique partem dari jussit. Hic verò mox matrem natura prodidit: quæ enim infantem dividi postulabat supposititia; quæ autem vivum servari petiit, mater vera judicata est.

3. *Quo præcipuè monumento Salomon nominis sui memoriam immortalitati commendavit?* Magnificentissimâ illa Templi toto urbe celeberrimi

mi structurâ, quam anno regni sui quarto, ab or-
be conditò ter millesimo, vicesimo tertio moliri
cæpit, ac septimo post anno ad fastigium perdu-
xit, ducentis & amplius hominum millibus hac
in fabrica occupatis, è quibus Israëlitarum trigin-
ta millia, profelytorum, qui ligna & lapides pa-
rabant, octoginta, bajulorum septuaginta millia,
operis Præfectorum tria millia & sexcenti. non
annumeratis tot hominum millibus, quos Hi-
ram Tyri, & Pharaò Egypti Rex submiserat.
Tanta porro arte atque industria ligna & lapides
præparabantur, ut sine instrûmentorum fabrilium
usu, ac strepitû jungi inter se postmodum,
aptarique potuerint.

4. Num ratam Deus, gratamque habuit, operis hujus molitionem?

Ut cum maximè: id quod in solemni templi hujus dedicatione gemino miraculo comprobavit, quando & nebula, DEI præsentiam testata, non sine lucide caligine sacram ædem implevit, & ignis, cælo delapsus, holocausta & victimas paratas combussit. Tenuit hæc solemnitas septem dies, temporis intervallo mactata boum viginti duo, arietum centum ac viginti millia.

5. Quid Reginam Sabæ Jerosolymas ad Salomonem
invisendum. accivit?

Admiranda illa Salomonis sapientia juxta ac magnificientia, quæ in ore atque sermone omnium

percrebuerat. Hanc igitur exploratura coram & periclitatura, magno cum comitatu Hierosolymam appulit. Cumque templi ac regie domus majestatem, sacrificiorum magnificentiam, mensarum apparatus, servorum disciplinam, atque alia hujusmodi, præcipue verò summam Regis in ænigmatis ac difficillimis quæstionibus enodandis sapientiam perspexisset, attonita ac penè stupore correpta, tateri non dubitavit, minora longè esse, quæ prius auribus, quàm quæ nunc oculis usurpasset.

§. II.

Salomon è sapientissimo insipientissimus.

1. *Quibus tandem præstigiis Regum sapientissimus usque adeò infatuatus est?*

Amor mulierum insanus Regem illum, tam pium antehac & sapientem, vergente jam ætate, eo tandem dementiæ adegit, ut qui vero prius Numini templum augustissimum incredibili sumptu erexerat juvenis, jã lenex, ne mulierculis displiceret, vanis dæmonum simulacris delubra & aras non excitârit tantùm, sed thus quoque ac victimas ipsis obtulerit, non jam Rex, sed abjectissimum Veneris mancipium.

2. *Num DEUS hanc, tantam impietatem inultam dimisit ac impunitam?*

Haudquaquam; nam ubi Salomon effienatis suis cupi-

cupiditatibus habenas laxando, sapientiam, pietatem, pudorem, gloriam, existimationem, robur mentis & corporis, valetudinem, divitias, fructus annuus propè immensos, totque insuper tributa & vestigalia, exactionibus acerbissimis extorta, fædè ac impiè dissipavit, tandem DEUS post iteratas monitiones, severamque ingratae mentis exprobrationem, non tantum regni scissionem, decemque Tribuum defectionem ei denuntiari iussit; verum etiam hostes infestissimos, extraneos æquè ac intestinos contra ipsum suscitavit. Inter quæ calamitatis publicæ præludia Salomon vehementi tristitia, luctu & angore, multisque corporis & animi morbis, quos intemperantia peperit, confectus, anno ætatis sexagesimo, regni quadeagesimo, ita excessit è vita, ut ancipitem de salute sua conjecturam reliquerit posteris; cum lacri-annales, qui crimina ejus gravissima recensent, nusquam meminerint pœnitentiæ.

3. *Quis, Salomone defuncto, regni erat status?*

Quod ad eam diem unicum erat; in duo postea est divisum, Judaicum nempe & Israëliticum, Illud Roboamus, cæterique Davidis posteris, hoc Jeroboâ Ephraimita primum, tum diversarum Tribuum Reges administrarunt. Scissioni, præter paterna scelera, causam præbuit Roboami imprudentia; hic enim populi nomine rogatus à Jeroboamo, ut durissimum tributorum jugum,

à Salomone impositum, minueret, rejecto! seniorum consilio, ex juniorum sententia, superbè, minacitèrque respondit. Quibus verborum aculeis exulcerati jam antea animi tantopere exasperabantur, ut decem omnino Tribus, Salomonis stirpem execratæ, regnum Jeroboamo derulerint, duabus duntaxat Tribus Juda, & Benjamin Jeroboamo adhærentibus. Nos de Israëlîs primum, tum de Regibus Juda agemus.

CAPUT IV.

De Regibus Israëlîs.

Horum 19. numerantur, scelerati ad unum omnes, & impii idolorum cultores, qui Regnum Israël obtinère annis ferè ducentis quinquaginta quatuor. Nos hic 1. percensebimus novem Reges usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab. 2. Reliquos decem usque ad reversionem Regni Israëlîci.

§. I.

Novem Reges Israëlîs usque ad extirpationem impiæ stirpis Achab.

1. *Quomodo primus Israelitarum Rex Jeroboam Regnum administravit?*

Ut nemo pejus; quippe, per Religionis, quæ regnorum omnium basis est firmissima, eversionem thronum sibi stabiliendum duxit; veritus enim,

no

ne Israëlitarum ad statuta solemnia Hierosolymam confluentes, ad regnum Juda paulatim deficerent, illuc factorum causâ eos proficisci vetuit. Ac ne templo, arisque & sacrificiis carerent sui, duo delubra in præcipuis regni urbibus excitavit, vitulumque aureum utrobique adorandum proposuit, Sacerdotes non de tribu Levi, sed vili plebecula delegit, festos dies, ritus, sacrificia instituit; atque ita, dum nova religionis specie, pessimis artibus introducta, regnum firmare voluit, illud planè pessumdedit; imperio dejectus & vitâ, æternaque idcirco infamiâ notatus, cum annis regnâisset duobus & viginti necdum completis,

2. *Quis Jeroboamo successit?*

Nadab filius, paternæ impietatis æmulus, quem anno post altero Baasa Israelici exercitus ductor, de tribu Issachar oriundus, per insidias interemit, & hac cæde, imò universæ stirpis Jeroboamicæ, excisione. aditum sibi ad regnum munivit, quod annis tribus ac viginti pessimè administravit. Nec Ela filius parente suo melior fuerat, quem, cum vix annum secundum regnando inchoâisset, Zambri, equestris turmæ ductor, cum, tota Baasæ familia extinxit.

3. *Quamdiu regnavit Zambri?*

Hunc Amri septimo post die, quàm regnum invaserat, in urbe regia Thersa oblectum, cò furo-

his ac desperationis adegit, ut se, sudorque unâ cum domo regia combuſſerit, hac ratione & corpus atrocioribus, quæ ſceleſtus parricida impendêro ſibi noverat, tormentis, & regias opes æmulo prærepturus. Exuſtâ regiâ, belli civilis exarſit incendium, his Amriam, illis Thebniū Regem poſcentibus, donec Amri, competitore violenta morte ſublato, ſolus rerum potitus, regni ſedem Samariam tranſtulit, ubi anno imperiî duodecimo vitam ſclerate actam pari exitu concluſit.

4. *Quis ab Amri obitu Regni habenas moderatus eſt?*

Achab, Amri parentis ſcleratiffimi ſcleratioꝝ filius. Hunc jam antè à patre impio depravatum, ad omne facinus impulit uxor longè impiiffima Jezabel, fruftra reclamante ac dehortante Eliâ propheta ſanctiffimo: qui, cū nec monitis, nec prodigiis cæleſtibus quidquam proficeret, tandem DEI jufſu tam Achabo ipſi, quàm nefariæ ejus conjugî, totique poſteritati excidium denuntiât: & Achabi quidem ſanguinem lincturos canes; Jezabelis verò cadaver in prædâ iifdem ceſſurum. Nec aliter evenit, ac vates prædixerat: nam Achab anno regni vigefimo ſecundo in prælio contra Regem Syriæ ſuſcepto, ſagittâ confoffus occubuit, canibus, dum currus, tabo ſædatus, in piſcina Samariæ elueretur, cruorem abſterſum lambentibus.

3188. !

5. *Quid*

5. *Quid geminis Achabi filius; Ochozia & Joram
factum?*

Ochozias, parentis pessimi nihilo melior filius, uno duntaxat anno Achabo superstes fuit: nam cum per scænaculi e ncellos prolapsus, conquassati corporis remedium à Beelzebub Accaronitarum idolo peteret, iusto DEI judicio, & regno, & vita est deturbatus, fratrique Joram nato minori succedendi locum dedit. Hunc anno regni duodécimo Jehu, qui ad excidendam impiam Achabi stirpem Rex Israëlitis divinitus est electus, in via occurrentem, jaculo transfixit. Inde Rex novus cum copiis urbem Jezràël ingressus Jezabelem e fenestra per ejusdem domesticos præcipitari jubet, equorum ungulis proterendam, atque à canibus, ex Eliæ prædictione, discerpendam. 3179. Sub hæc tempora Eliaus virtutibus, vaticiniis, miraculis claruit.

§ II.

Reliqui decem Reges Israëlitarum usque
ad everisionem Regni Israëlitici.

1. *Qua laude Jehu præfuit?*

Hic initio regiminis sui ab idolorum cultu alienior esse videbatur, ut pote qui non tantum impiam Achabi stirpem, universam, sed execranda quoque Baalis tam fana, quam simulæra cum sacrificulis omnib; toto regno exterminavit, dignus

idcirco, qui solus ex omnibus Israëlitis Regibus imperium ad quartam usque generationem obtinuerit. Verum cum nec ipse vitulos aureos, pridē abolendos, sustulisset, dirionem trans Jordanem, & regnum, quod pietatis ac religionis cultu in ævum posteris suis stabilire poterat, impietate sua post annos centum & duos amisit. Obiit anno regni sui vigesimo mortem ingloriam, & præclaris suis iniitiis prorsus ab similem.

2. *Quinam ex Jebu familia in paternum solium sunt evelti?*

Joachaz, Joas, Jeroboam II. & Zacharias, scelera-
ti omnes & primi illius Jeroboami imitatores,
quorum primus septendecim, alter sedecim, ter-
tius unum & quadraginta annos, postremus men-
ses duntaxat sex, post duodecim ferē annorum
interregnum; imperavit.

3. *Quinam fuere postremi Israhelitarum Reges?*

Sellum, qui Zachariam post semestrem imperium
regno & vita expulit, utroque & ipse expulsus à
Manabem, cum uno non amplius mense ragnas-
set. Manahemo post decem annorum tyranni-
dem successit Phaccia filius, biennio post sublatus
conspiratione Phacee: qui ubi Regnum annis vi-
ginti occupaverat, parricidii sui penas ex lega-
tionis solvit, ab Osea parricida interemptus.

Quomodo

4. *Quomodo tandem regnum hoc penitus est
eversum?*

Postquam Reges Israël omnes à Jeroboamo ad
Oseam usque de impietatis palma concertarunt,
ac populus ad Regum suorum exemplum &
mores vitam quoque suam conformaverat, im-
pletâ tandem scelerum mesurâ, ab iis ipsis capti-
vus est abductus, quorum flagitia sibi imitanda
proposuerat. Itaque Salmanasar Assyriorum Rex,
Samarîâ post tertium obsidionis annum expugna-
tâ, totòque regno in suam ditionem redactò, po-
pulum cum Rege Osea in perpetuam servitutem
abstraxit, quos inter Tobias vir sanctissimus nu-
merabatur, ut bonis in captivitate solatio, ma-
lis verò ad vitam meliorem incitamento esset. 3314

C A P U T V.

De Regibus Juda.

Horum fuere viginti, quorum duodenos priore,
octonos posteriore paragrapho referemus.

§. I.

Duodecim Reges Juda à Roboamo ad
Ezechiam.

1. *Quot ex vicenis his Regibus pietatem con-
stanter coluere?*

Quaterni duntaxat, videlicet Josaphat, Joatham,
Ezechias, & Josias. Manasses pessimè capta me-
liore

liore fine emendavit; Ala verò, Joas, & Ozias bona initia malo exitu terminarunt. Reliqui duodecim sceleratè vivendo aeternam nomini tuo maculam inuillere. Regnarunt viginti hi Reges universè annos sex & octoginta supra trecentos, ab anno scilicet mundi ter millesimo lexagesimo, ad ter millesimum quadrigentesimum quadragessimum sextum.

2. *Quo successu Roboam regnum, 10. Tribuum successione diminutum, gubernavit?*

Hunc quoque, perinde ac Salomonem parentem, mulieres perdidere, à quibus jam inde ab adolescentia depravatus, ad omnem dein libidinem ac nefarium idolorum cultum populo facem prætulit. Quapropter iratus Deus, Sefacum Ægypti Regem innumerabili cum exercitu in Judæam immisit, qui munitissimis Regni urbibus captis, templique & domus regiet besauris direptis, gravia insuper tributa imperavit. Obiit Roboamus anno regni sui decimo septimo, infortunatior longè, quod religionem, quàm quod regnum maxima sui parte perdiderit.

3. *Quis eidem in regno successu?*

Abiam, mali corvi malum ovum. Hic contra Jeroboamum, qui octingenta millia in aciem eduxerat, cum quadringentis millibus acie congressus, ac prope circumventus, DEI ope implorata, ceciderunt hostium quinquies ceptena millia. Nec

is tamen tanto beneficio ab imitanda patris impietate abstergeri potuit. Præcoce igitur fato, anno nempe regni tertio, è vivis est sublatus, ne diutius DEI beneficiis abuteretur.

4. Num Aſa, eius ſucceſſor, felicioribus auſpiciis regnavit?

Hujus initia laudatiſſima fuere; nam idolis & impiæ ſuperſtitionis monumentis ubique abolitis, regnum ſuum omne repurgavit; hinc in præmi-um reſtaurata religionis Æthiopum decies centena millia interneſione delevit. Idem tamen juſta reprehenſione non caruit: 1. quod DEO, cu-juſ opem contra Æthiopes expertus jam erat, diſſiſus; Syrorum Regis ſocietatem non profano tantum ararii ſui, ſed ſacro quoque Templi au-ro ſit mercatus. 2. Quòd Prophetæ, indigni fæ-deris pœnas denuncianti, compedes injici, mul-tiſque de populo, facinus hoc palam impro-bantes, necari juſſerit. 3. Quòd vehementiſſi-mo pedum dolore diſcruciatus, ad medicos po-tius, quàm DEUM confugerit. Obiit tandem hoc ipſo ex morbo anno regni ſui quadrageſimo primo, funere ſumptuoſiſſimo elatus. 3120.

5. Quem hic regni heredem reliquit?

Joaſaphatum Principem religioſiſſimum, cui pri-ma cura religionis altera juſtitia fuit; hinc urbi-bus ac pagis ſacræ Legis Doctores, tribunalibus incorruptos dedit Judices. His propugnaculis,
religione

religione nempe, & iustitia, regni sui fines contra hostium incursiones firmissimè præmunivit. His totis armis prodigiosam illam retulit victoriam, quando immensus Barbarorum exercitus, terrore panico divinitus immisso, mutuis se cædibus ad internecionē usque confecit tantamque victori incruento reliquit prædam, ut ei exportandæ vix triduum suffecerit. Vt tam piè gloriæque finit anno Regni sui quinto & vigesimo, mundi 3145. hoc uno infelix, quòd affinitatem & fædus contra Syrios cum impio Achabo, & commercii societatem cum Ochozia, Achabi successore, inierit.

6. *Num pari laude Joram filius imperavit?*

Hic paterna institutione neglecta, Athalam conjugem, Achabi & Jezabelis filiam, omnis impietatis & crudelitatis Magistram habuit, qua instigante non solum sex fratres, & quosdam è parentis consiliariis, de medio sustulit, sed abominanda insuper vituli aurei, & Baalis sacra in regnum Judææ invexit. At mox sensit vindicem DEi manum; nam ab impio hoc numinis desertore defecerunt Idumei, Philisthiæ, & Arabes, qui Judæam depopulatam, regiam ipsam expilarunt, filiosque omnes, uno Ochozia nato minimo superstitite, interfecerunt. Ipse verò insanabili viscerum dolore percussus, totoque biennio direxatus, sequestram tandem animam anno regni quarto

quarto evomuit, DEO invisus & hominibus; unde etiam exequiis & sepulchro caruit regio.

7. *Quid de Ochozia, & Athalia, & Joa memorandum?*

Ochozias paternam, maternamque impietatem imitatus, à Jehu Achabica stirpis exterminatore, unà cum Joramò Israëlís Rege occiditur, cùm anno vix integro sceptrum tenuisset. Inde Athalia thronum, Ochoziæ filii morte vacuum, occupans, quidquid supererat stirpis regiæ, sustulit. Uxor Joas, Ochoziæ filius natus minimus, avitæ crudelitati ab amita est subtractus, quem in templo clàm educatum anno ætatis septimo Jojadas Pontifex paternum in solium restituit, exturbatâ & occisâ Furiâ illâ, quæ sex annis tyrannidem exercuerat. Tum verò novo cum Rege caput religio revirescere, & lætam omnia faciem induere, quoad nempe Jojadas, qui Principem optimis consiliis regebat, superstes fuit. At eo vitâ functo, Procerum assentationibus corruptus, ab avita religione descivit, fana instauravit, & Zachariam Prophetam, Jojadæ filium, impiis molitionibus adversantem, in ipso templi vestibulo lapidibus obruit. Ob quæ, aliaque delictâ Judææ regio à Syris devastata, regni proceres intrempti. Rex ipse in lectulo decumbens à suis est trucidatus, anno regni quadragesimo, mundi 3196. Sub hoc tempus Jonam Prophetam DEUS Niven ablegavit, eommune ut urbi excidium denuntiaret.

nunciaret; quod tamen & Rex & incolæ pœnitentiâ, seriatimque criminum detestatione in tempore averterunt.

8. *Quam laudem Amasias, & Ozias sunt cōmeriti?*

Amasiam victam, captumque in urbem regiam Hierosolymam triumphali pompâ introduxit Joas Israël's Rex, dirutisque manibus, & gazâ omnî tam sacrâ, quàm regiâ direptâ, eundem sibi vectigalem fecit. Vitam posuit anno regni undetrigesimo, valida suorum conjuratione oppressus. Hujus in locum populi studiis suffectus est Azarias, sive Ozias filius, sedecim annorum adolescens, qui, quamdiu Deo adhæsit, celesti protectus auxilio, regnum felicissimè administravit; at dum sui oblitus in munus sacerdotale involat, mox leprâ divinitus afflatus, ab omni etiam civili functione depellitur. E vita migravit anno regni quinquagesimo secundo, mundi 3277.

9. *Quam populi regendi viam inire Joatham Ozia, & Achaz Joatham filius?*

Longè diversissimam; hinc quantum laudis sibi tum religionis studio, tum bellicæ fortitudinis gloriâ sedecim, quibus regnabat, annis comparaverat Joatham parens, tantum infamiæ & dedecoris contraxit Achaz, degener omnino filius, juratusque & Numinis & avitæ religionis hostis, ac idolorum cultui ad extremam usque inlaniam

insaniam & impietatem deditus. Quapropter. maximis eum cladibus attrivere Idumæi, Philisthæi, Reges item Israël, Syriæ, & Assyriorum Nec sic tamen respuit demens, sed deterior in dies factus, anno regni sexto & decimo, mundi 3308. vitam sceleratissimè actam cum æterna morte mutavit, indignus Regum sepulchris & omni posterorum memoriâ.

§. II.

Octo Reges Juda ab Ezechia usque ad captivitatem Babylonicam.

1. *Quis Achazo successit?*

Ezechias, pessimi parentis optimus filius, qui nihil antiquis habuit, quàm ut religionem, patris impietate propè collapsam, in integrum restitueret, oblitteratis undique nefariæ superstitionis vestigiis. Quapropter maximis & prodigiosis à Deo favoribus est cūmularus; quod tunc maximè patuit, quando DEI jussu Angelus centum & octuaginta quinque millia militum, quos Sennacherib Assyriorum Rex Hiërosolymis admoverat, una noctè interfecit. Ezechias porro vitam, ingenti miraculo, quo revocatus cum horologii sciattherici umbrâ solis cūrsus, ad quindecim anno, mundi 3317. Aliquot antè annis, quàm Ezechias regnum cāpessivit, urbs Rōmā à Rōmulo ædificari cāptā est anno mundi 3301. Alii 3300. alii 3302. aut serius conditum ajunt.

2. *Quam sibi laudem Manasses regnando peperit?*

Duodecim annorum puer erat Manasses, quando ad regni gubernacula, quæ quinquaginta quinque annos ipsos tenuit, est admotus, ac primo statim anno pessimis aulicorum artibus ita depravatus est infelix puer, ut nullum propè facinus inausum, intentatumque relinqueret. Verùm ubi ab Assyriorum Regis Ducibus captus, & cum flore nobilitatis Judææ Babylonem est abductus, divino inter custodiæ tenebras obruto lumine, scelerum suorum immanitatem jam tandem agnoscere, detestari, & amarissimis deslere lacrymis cepit. Nec multò pòst libertati ac regno restitutus, qui populum prius pravo suo exemplo ad impia scelera pellexerat, jam totus à se divertus, eundem ad pietatem & avitæ religionis cultum reduxit. aut hæc tempora Hebræa illa Judith, formæ & virtutis miraculum, de Holoferne Assyriorum Duce triumphavit. quo factò supra sexum generosa virgo fortissima suum met in tentorio obtruncavit, atquæ unico hoc ictu hosti præpotenti, ac præferocî nervos omnes incidit.

3. *Quis Manassi in regno successit?*

Amon filius, & ipse impiis procerum quorundam technis ad immania scelera inductus, viro etiamnum parente, quem secutus dehinc est peccantem, non item penitentem. Itaque anno regni
secundo

secundo ab ipsismet domesticis est interemptus
ut eos haberet scelerum suorum ultores, qui ad
peccandum fuerant concitatores.

4. *Num Josias quoque impii parentis vesti-
giis instituit?*

Minimè omnium; quin potius ad eximiam pie-
tatem jam inde à teneris annis reformatus, verè
Numinis cultum, à parente profligatum, instau-
randum ubique, & propagandum suscepit, abo-
lita omni penitus simulacrorum, rituumque sa-
crilegorum memoria. Obiit tandem ex vulnere
Princeps religiosissimus anno regni trigesimo
primo, mundi 3425. in expeditione contra Ne-
chaonem Ægypti Regem, inconsulto Deo, susce-
pta, longiore vita dignissimas; nisi populus im-
pius Rege tam pio indignum se pridem reddi-
disset.

5. *Quæ tandem quatuor Regum, Joachazi, Joakimi,
Jechonia, & Sedecia fuit fortuna?*

Joachaz, degener Jozie filius, post trimestre im-
perium à Nechaone Ægypti Rege solio dejectus,
fratri Eliacimo, seu Joakimo, Regnum cedere
cogitur. Joakimus porro scelera sceleribus cu-
mulando impendentem dudum à regno Judæico
procellam in suum suorumque caput celerius con-
citavit. Quippe Nabuchodonosor. obsessâ re-
pentè captâque Hierosolymâ Regem catenis vin-
ctum Babylonem abduxit, pouldque post in re-

gnum restituit, imperato prægrandi tributo, quod cum termino agrè solvisset, quarto post anno rebellare cepit. Denuð igitur à Chaldæis captus, occisusque, ac extra urbis mænia est projectus, foris & volueribus in prædam cellurus anno regni undecimo, mundi 3436.

Joakimo successit filius Joachimus, sive Jechonias, patrônæ impietatis hæres, qui tertio post mense, quàm Hierosolymis regnare cæperat, cum matre, uxore, & regni primoribus, omnique gaza Babylonem est abreptus.

In hujus locum Matthanias, sive Sedecias patruus est successus, qui impletâ tandem scelerum mensurâ, sibi regnoque toti ultimum accessivit exitium. Capta igitur à Chaldæis post durissimam obsidionem est Hierosolyma, & unâ cum templo illo augustissimo incensa, ac funditus eversa; retractus è fuga Sedecias; ejus liberi in parentis conspectu trucidati; Rex ipse oculis orbatus injectisque catenis, anno regni undecimo cum ingenti, nobiliorum præsertim, caterva Babylonem est perductus ubi in vinculis aliquantô post squallore & mærore confectus contabuit.

Atque ita regnum hoc nobilissimum, perinde atque Israëliticum, tot scelerum gravissimorum pondere concussum iddentidem & labefactatum, tandem omnino concidit anno mundi ter millesimo quadringentesimo quadragésimo sexto. (3446.) Post 70 annorum servitutem Judæis in sedes

fedes quidem suas remigrare licuit; semper tamen alienis deinceps dominis subjectis, nec unquam sui amplius juris & mancipii fuerunt.

Observationes

Ad quintam Historiæ Biblicæ partem.

1. *terre illius à DEO promissæ à primis regni exordinis status erat & conditio?*

Regnante Davide, imò & Salomone, antequam suis hic cupiditatibus regendum se tradidit, regio illa totius orbis fortunatissima dici haud injuriâ poterat; at ubi regnum, imperantium præcipuè vitio, in Judaicum & Israëliticum discissum est, hoc idololatria corripit penitus atque pessumdedit: illi contra tamdiu sua stetit incolumitas, quoad Rex. cum populo supremi illius Domini imperio se submittebat.

2. *Quinam Prophetæ illis maximè temporibus floruerunt?*

Elias, Elisæus, Isaias, Jeremias, Ezechiel, Oseas, Joel, Amos, Micheas, Sophonias, &c: qui magna virtutis æmulatione, & ardentis religionis fervore incensi, in Regum æquè ac populi flagitia gravissimè invehebantur.

3. *Cur DEUS illa tempestate tot Prophetas misit?*

Id nimirum summopere exigebat & hominum, & temporum illorum iniquitas; quanquam pau-

ei admodum numerabantur, qui aut eorum præductionibus haberent fidem, aut monitis saluberrimis morem gererent.

4. *Quæ potissimum causa fuerat, scissi primùm, tum ipsi penitus regni Israelitici ac Judaici?*

Exaggerata criminum gravissimorum moles, quæ uti priscais illis temporibus, ita hodièque urbes, regiones, ac regna florentissima pessundare, funditusque evertere consuevit.

5. *Quis rerum in orbe reliquo cursus tunc erat?*

Regnum Assyriorum, Nabuchodonosore imperante, summum gloriæ & potentiaë verticem attingerat Græcia novis in dies incrementis augebat. Roma tenuibus, ut sit, initiis recens nata, sensim adolebat ad totius mundi imperium. Cæterum orbis propè universus veræ fidei lucem perosus, in densa errorum ac superstitionum caligine oberrabat.

P A R S VI.

De captivitate Babylonica, & quæ exinde ad Hierosolymæ usque excidium sunt consecuta.

Quæ 4. sequentibus capitibus comprehenduntur, cum totidem mundi Monarchis quodammodo congruunt; nam 1. captivitas Babylonica in ultima Monarchiæ Assyricæ tempora incidit: 2. ducenti & octo, qui a captivitate Babylonica fluxerunt

runt anni, cum Persica: tria, quæ proximè sequuntur, sæcula, cum Græca: 4. qui supersunt anni 29, ante, & 70. post Christum natum, cum Romana concurrunt Monarchia.

C A P U T I.

**De 70. annorum captivitate Judæorum
sub Monarchis Assyriis.**

1. Quid captivitatis illius tempore Singulari dignum memoria occurrit?

Daniel Propheta admirabilem arcanorum cælestium cognitionem & reconditam sapientiam summa apud Reges illos pollebat auctoritate & gratiâ Hic tenera etiamnum ætate in captivitatem Babylonicam fuit abductus, ubi variis utriusque fortunæ casibus jactatus, firmus semper & immobilis perstitit, ac ne transversum quidem unguem à virtutis tramite unquam discessit, sapientiæ, fortitudinis, castimonix & intègritatis miraculum.

2. Cur Daniel à Nabuchodonosore tot tantisque honoribus est cumulatus?

Regi per quietem objectum erat somnium, cujus ubi evigilavit, ita est oblitus, ut se tamen somniâsse meminisset. Igîtur ex hariolis tam ipsum, quàm ejusdem interpretationem exquirat. Cum ad postulatum tam insolens omnibus hæreret aqua, Daniel de re tota divinitus edoctus, somnii totius seriem Regi enarrat: oblatam videlicet

quiescēti fuisse statum prægrandem; cuius caput aureum, brachia & pectus argentea, venter & femora ære, tibiæ ferreæ cum pedum digitis partim ferreis, partim fictilibus, in quos incidens lapis, de monte sine hominum manibus avulsus, statuam totam contriverit penitus & comminuerit, indeque in montem excreverit tam vastum, ut orbem impleret universum. Et capite quidem auro Assyrio Babylonicum, pectore argenteo Persicum, ventre æreo Græcum, ac pedibus quâ ferreis, quâ fictilibus Romanum portendi imperium, hisque omnibus successurum regnum aliud longè augustius, stabiliusque, utpote in omne ævum duraturum, prioribus singulis in nihilum tandem abituris. Hac somni mystici interpretatione Rex totus attonitus, Danielem, tanquam Deorum aliquem, pronq̃ in terram vultu veneratur. Cùmque is honores hos non sibi sed DEO soli deberi asseverâset, Rex præmiis cumulatum, cunctis Babyloniæ Provinciis Præfecit.

3. *Quid de tribus Danielis sociis anania, Azaria, Misaale, sive Sadrach, Misach, et Abdenago, divina tradunt Litera?*

Hic nulla adduci ratione poterant, auream Nabuchodonosoris statuam adorarent. Igitur tyranni jussu in fornacem, septulo vehementius atque alias consueverat, succensam, ligatis pedibus conjiciuntur; unde tamen incolumes prorsus, ac, ne capillo quidem adusto, sunt egressi. 3456.

4. *Quam*

4. *Quam Daniel pœnam superbo Nabuchodonosori subeundam prædixit?*

Futurum, ut, qui divinos aded honores affectare ausus esset, infra homines abjectus, per agros, sylvasque pecudum more vegetur, ac annis septem fœno bovis instar vascatur. Quam prædictionem mox rei veritas combrobavit. 3464.

5. *Qua occasione Regi Balthasari imperii Babylonici interitum denunciavit Daniel?*

Dum is splendidissimo de nocte convivio assidens sacras etiam patenas è templo Solymæo ablatas, mensæ inferri, atque in honorem Deorum suorum exficari jubet, ecce tibi! manus ad parietem juxta candelabrum, videntibus cunctis & cohorrentibus exarat: Mann, Thecl. Phazes. Cùmque horum vim ac sensum verborum ne conjecturâ quidem assequi ullus posset, Daniel protinus accersitus, Regi significat, Deum numerâsse annos, quibus regnasse, operâque ejus omnia ad libram exegisse; quo tamen justo caruissent pondere: itaque vitâ & regnô, Medos ac Persas jam nunc dividendo, exturbatum iri, Id quod eadem illâ nocte factum, qua urbs Babylon capta ab hoste, cadibus, rapinis, incendid vastata, Rexque ipse remulentus cum suis est trucidatus.

6. *Num. Judæi captivitatis suo tempore durius asperictus sunt habiti?*

Quin potius leniter, clementèque fuisse acceptos, inde conjici posse videtur, quod eorundem tribules,

bules, nempe Daniel, primus a Rege Nabuehodonosore, Ananias verò Azarias, & Misael provinciarum præfides & supremi tribunalium præfecti fuerint constituti, atque aded non auctoritatem modo summam, sed imperium quoque, servi licèt & captivi, in suosmet dominos, mirabili Dei dispositione, obtinuerint.

C A P U T II.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Persicis.

1. *Qua ratione Judæi è dururna sua captivitate sunt exempti?*

Cùm Cyrus, primus Persarum Monarcha, toto Babyloniorum imperio in ditionem suam redacto, ex Judæis intellexisset, in sacris eorum voluminibus multò antè suam de Babyloniis victoriam, & populi Judaici manumissionem prædictam fuisse, publico diplomate potestatem fecit omnibus in patriam remigrandi, templique instaurandi, redditis, quæ inde direpta erant, vasis sacris. Igitur anno 336. quadraginta & amplius Judæorum millia Hierosolymam, Zorobabelem ductore, sunt reversi.

2. *Penes quos Judæorum erat regimen post eorundem in patriam reditum?*

Imperium summum penes Reges Persarum erat.
è quo-

è quorum arbitrio, consensuq; Pontifices, Decus, & Magistratus suis è tribulibus deligere Judæis permissum erat.

3. *Quo tempore urbis Hierosolymitanae mœnia reedificari cepta?*

Imperante Artaxerxe, quinto Perlarum Monarcha, à quo Nehemias, Judæorum Dux, quod Regem gratosus, hanc tandem facultatem impetraverat.

4. *Quinam Judæorum Duces fuere sub Monarchis Persicis?*

1. Zorobabel. 2. Joachim, 3. Eliafab. 4. Esdrâs. 5. Nehemias. 6. Joiâdas. 7. Jonathas, è quibus duo postremi cum suis successoribus Duces simul ac Sacerdotes fuerant.

C A P U T III.

Judæorum res gestæ sub Monarchis Græcis.

Memorandus hic 1. Status Judææ sub Alexandro Magno, 2. sub regibus Ægyptiis, 3. sub Monarchis Syrylicis, 4. sub Sacerdotibus, regium sibi titulum vindicantibus.

§. I.

Judææ status tempore Alexandri Magni.

1. *Quem in finem Alexander cum exercitu suo Hierosolyman contendit?*

Statuerat omnino urbem hanc vi capere. Alexander,

der, quodd Tyrum obsidenti annonam Judæi mittere recusassent. Verum ad conspectum Jaddi, cum Levitis sacerdotali habitu obviam facti, totus repente immutatus, placatusque est.

2. Quid Alexander Hierosolymis egit?

Templum ingressus, supremo Numini ex summi Sacerdotis præscripto sacrificasse perhibetur. Ajunt quoque, ostensum ei Danielis librum, in quo Græcum quendam Persas debellaturum vates prælagierat. Quam ille prædictionem de se ipso interpretatus est.

3. Quanam Judæis ab Alexandri obitu evenere?

Calamitates, ærumnæque non leves ob Regum cum Ægyptiorum, tum Syriorum, Judææ id tempus dominantium, tyrannidem perpetiendæ ipsis erant.

§. II.

Judæorum varia fortuna sub Regibus Ægyptiis.

1. Quis Alexandro demortuo in imperio successit?

Monarchia hæc distracta, mox fuit in regna complura, quæ Ducum præcipui inter sese per tiebantur. Ex his Macedonicum, Ægyptium, & Syrium præ cæteris eminebant.

2. Quanam Onie & Simeonis Pontificum temporibus gesta sunt?

Ptolemæus Lagi filius, Syriâ, Phœntenitiâ & Judæa cum

cum urbe Hyerosolyma sub imperium suum redactis, amplius centena Judæorum millia in Ægyptum abduxit, è quibus triginta circiter bellatorum milia in urbium munitiorum præsidiiis collocavit; imbellem verò turbam senum, mulierum, adolescentium, militibus in servitutem tradidit.

3. *Num {melioribus auspiciis Eleazarus Pontificatum gessit?*

Omnino; nam Ptolemæus Philadelphus, qui Lagidi parenti successerat, gentiis Hebrææ peritiosus, multo eam favore complectebatur. Hic conquisitis undique libris Bibliothecam longè celeberrimam Alexandria adornavit, quam ut Hebraicis quoque voluminibus augeret, ab Eleazaro Pontifice miti ad se petiit viros apprime peritos, qui sacros illos codices è lingua Hebraica in Græcam transferrent. Is duos & septuaginta Græcè simul ac Hebraicè doctos, nec virtute minùs, quàm eruditione præstantes è senioribus delegit, qui, licèt ex auctorum gravissimorum sententia separatim quisque cellulis inclusi essent, opus tamen hoc totum mirabili non sententiarum modò, sed verborum quoque consensione ita absolverunt, ut singulorum exempla ne vovulà quidem inter sese discreparent. Quapropter Rex admiratione & gaudio plenus, non à se dimisit, sed vasa insuper plurima ex auro argenteoque ad sacros templi usus liberali manu adjecit,

cit, omnibus, quos parens ex Judæis captivos detinuerat, libertate donatis,

*4. Quinam, Eleazaro vitâ & Pontificatu fun-
cto, Sacris præfuere?*

Manasses, Eleazari patruus, hœcque è vivis sublato, Onias II. qui sub Ptolemæo Philadelpho, & Ægypti Regibus ætatem degebant tranquillam, & pacatam,

5 Num æquè pacatus fuit Simonis alterius Pontificatus?

Huic multum negotiû facesserat Ptolemæus Philotor, Evergetæ filius, qui dum Hierosolymam delatus, non templum modò, sed ipsa quoque adyta, Simeone Sacerdote frustra dehortante; subire tentat. membris repentè omnibus dissolutis; divinitus inhibetur. Nec tamen, ubi se collegit, à proposito destitit; sed in Ægyptum cum atrocibus in Judæos minis profectus, ad Ægyptios ritus indignissimis modis quàm plurimos compulit, eos verò, qui in religione firmi perstabant, elephantibus conculcandos objecit. Cui spectaculo Rex ipse semel, iterum ac tertio interesse statuerat; sed primùm sopore divinitus immisso, tum mentis alienatione, ac tandem geniorum cælestium, qui minaci vultu spectabiles se præbuerant, interventu ab impio proposito abstinere cogebatur. Quapropter Judæos vinculis solvi, ac suam quemque domum repetere jubet.

Status Judæorum sub regibus Syræ.

1. Quid Onia III. Pontifice actum?

Cùm Seleucus Philopator, Rex Syriæ, ex perfido transfuga intellexisset, ingentes opes ac thesauros in templo Solymæo reconditos esse, Heliodorum, unum è proceribus suis Hierosolymam misit, qui eas pecunias in regium ærarium transportaret. Ac licet Onias direpti sacrilego præ virili se opposuerit; adactam tamen egisset, nisi eques cælestis cum binis peditibus, à Deo submissis, Heliodorum flagris tam atrociter excepissent, ut is vicam servatam in lucro ponens, re infecta abire sit coactus. Onias porro fraude atque invidiâ fratris sui, sacerdotio primùm dejectus, ac tandem Menelai, qui in Pontificatum se intruserat, perfidiâ morte indignissime est sublati. Inde Ecclesia Judaica legitimis Sacerdotibus Sexcentium orbata erat, denec scilicet Machiabæi ritè succedere.

2. Quo in Judæas animo Antiochus Epiphanes fuerat?

Iniquissimo; hinc cùm Judæi Duce destituti essent, horum provincias, collecto ingenti exercitu, invasit, irritatus maximè, quòd ejusdem mortem, uti mendax fama sparserat, non luctu, sed publicis gaudiis fuissent prosecuti. Expilatâ ergo Hierosolymâ, amplius ducenta Hebræorum millia

mactari

mactari iussis, haud multò paucioribus publico in foro pecorum more venum expositis. Atque hæc præludia duntaxat erant illius immanitatis, qua, biennio exacto, in Judæos desæviit, quorum urbe primariâ rursus direptâ & igne serioque vastatâ, sub mortis pæna vetuit, ne quisquam legem dehinc Mosaicam profiteretur. Demum Jovis execrandi simulacrum in ipso templo adorandum proposuit, addito severo mandato, carnes ut eisdem porcinas immolarent, & immolatas absumerent.

3. *Quinam ex Judæis illustriora fortitudinis
specimina hoc maximè tempore edidêre?*

1. Eleazarus, virtute ac senio venerandus, qui pro avita religione mori maluit, quam iniquissimo Regis mandato in gustanda suilla morem gerere. 2. Septem fratres Machabæi, qui cum matre, ne supremi Numinis offensam incurrerent, extrema quæque perpeti decrevêre. o quam animi constantiam tormentis immanissimis excarnificati, matre inspectante, filiosque apud pugnam animante, gloriosa morte occubuerunt, quos demum & ipsa mæter, heroina invictissima ad eandem martyrij palam & triumphum secuta est. 3. Mathathias Machabæus cum viginti quinque suorum millibus tyranno sese ausus opponere, in fortitudinis theatrum prodit, nullis minus expugnabilis, Dux simul ac Sacerdos 3888

4. *Quis*

4. *Quis Juda Machabæo Duce, armorum successus fuit?*

Longè optimus; nam is ingentes Antiochi copias profligavit, non tam armis, quam cælestibus supplicis, quas jejuniis ac precibus impetrabat, confusus. Antiochus, qui tunc bello Persico distinebatur, cognita suorum clade, in furorem actus, consilium à celeritate capit, ratus; hac una negotium confici, ipsaque Hierosolymam everti posse, si quam ocysimè rebus suis afflictis prælens ipse succureret. Verùm in itinere viscerum dolore ingenti correptus, furere simul ac vivere desit, Judas, Nicanore quoque Antiochi Eupatoris Duce devicto, editoque non uno bellicæ fortitudinis specimine, tandem in pugna pertinacissima contra Bacchidem, Demetrii Regis Legatum, vulneribus mortique, non hosti succubuit.

5. *Quid Jonathas Judæ Machabæi frater præclari gessit?*

Ductoris ille Hebræi simul, ac Sacerdotis dignitate præfulgens, Bacchidem debellavit, multis in palmis ac trophæis inclitus. Tandem perfidia Tryphonis, Syrii Satrapæ cujus promissis plus nimio fidebat, occubuit.

6. *Cuinam, Jonatha sublato, Sacerdotis supremi dignitas delata est?*

Simoni, Jonathæ ac Judæ fratri. Is præliis aliquot, adversus Tryphonem prosperè gestis, à Pto-
H loma

lemæo genere, qui sacerdotali dignitati inhiabat ipsas inter epulas, hunc in finem adornatas, truncidatus est.

7. *Quis Simoni successit?*

Tertius ejusdem filius Joannes à domita Hyrcania, ut quidam volunt, Hyrcanus appellatus. Huic satis quieto esse licuit, quòd finitimi Reges Syriæ atque Ægypty, duo antehac Judæorum flagella, aliis essent curis armisque distracti. Sacram juxtam ac profanam Rempublicam annum unum triginta felicissimè administravit, rerum gestarum famâ clarissimus, quem à Phariseorum secta ad Sadducæos transisse Josephus Hebræus testatur.

§. IV.

De Statu Judææ sub Pontificibus, Regi- um sibi Titulum vindicantibus.

1. *Quis post captivitatem Babyloniam Regis titulum sibi primus adscripsit?*

Aristobulus Hircani filius, summus Judæorum Sacerdos, regia insignia primus post Sedeciam sumpsit. Solium ut stabiliret, matrem in vinculi fame enecavit, & fratrem Antigonum, tanquam regis Pontificisque dignitatis æmulum, ambitionis potissimum conjugis machinatione, è medio sustulit, reliquis fratribus detentis in custodia. Uno duntaxat anno Judææ præfuit, iterata sangvi-

nis execratione eo ipso in loco, ubi fraterno cruore manus imbuir, extinctus. 3951.

2. *Quis ab hujus obitu regnum cum Pontificatu obtinuit?*

Alexander Jannæus, à Salome (quæ & Alexandra dicta est) Aristobuli fratris sui uxore è carcere euectus ad solium, quod horrendis postea suorum cædibus summooperè funestavit; nam quinquagenis Judæorum millibus sexennii spatio contrucidatis, octingentos insuper Judæorum Proceres, qui ejus tyrannidem palàm improbaverant, crucibus affigi & in eorundem conspectu uxores ac liberos mactari jussit. Tandem lentis febribus, ex intemperantia contractis, miserè contumptus interiit anno ætatis undequingagesimo.

3. *Quis tyranno huic successit?*

Salome Jannæi conjux, quæ, post nonum gubernationis annum, filium natu majorem, Hyrcanum II. qui jam antè Sacris præerat, Regem constituit.

4. *Qualis fuit Hyrcani gubernatio?*

Varia & inconstans: eum enim regni negotia remissius curaret, Aristobulus frater illum armis victum, regno exiit. Verùm Pompejus, Romani exercitus dux, captâ Hierosolymâ, Hyrcano Pontificatum eum regno restituit, Aristobulo cum filiis Romam abducto.

Ha

5. *Quid*

5. *Quid Pompejus memoratu dignum gessit
in Templo Solymæo?*

Postquam illud vi expugnavit, duodecim quidem
Judæorum millia interemit; ex eo tamen nihil
quidquam abstulit: imò nec Sacerdotes, sacris o-
perantes ob Templi reverentiam inturbavit.

6. *Quis Machabæorum ultimus regnavit?*

Antigonus, Aristobuli filius, Romano è carcere
elapsus, ob-arrogatum sibi Regis titulum, à Se-
natus artibus Herodis, hostis reipublicæ declaratur,
ac in publico foro Antiochiæ, securi percutitur,
Machabæorum è gente Rex ultimus, atque infe-
licissimus. 4014.

C A P U T IV.

De rebus Judaicis sub Românis impe-
ratoribus.

1. *Quando Judæa in Romanorum potestatem
ac ditionem redacta est?*

At tempore Judæ Machabæi Romanis fœdere qui-
dem juncti erant Judæi non tamen subjecti. At
ubi Hyrcanus, à fratre regno privatus, ope Pom-
peji illud precariò recepit Judæa suam amisit
libertatém, Romanis supremum in Judæos do-
minatum nunquam amplius dimittentibus. Ita-
que Judæa idem, quod aliæ hactenus Provinciæ,
experta est, Romanos, ex armorum sociis, demum
fieri populorum dominos.

2. *Quis*

2. *Quis, extinctis Machabæis, Iudæam rexit?*

Herodes Magnus nomine, flagitiis maximus. Hic & si ortu Judæus non erat; suis tamen assentionibus, & largitionibus immensis ab Augusto regnum obtinuit. 4017.

3. *An Herodes, ejusque Successores supremi erant Iudææ Domini?*

Neutiquam: secus enim Judæa in censum non venisset, cum Augustus orbem universum, in Romanorum ditionem redactum, describi jussit, Parebat ergo Herodes Romanis, ut adeò Regis appellatio multum splendoris, potentia parum haberet.

4. *Quo regnante Servator mundi in lucem fuit editus?*

Herodes Judææ tunc imperabat; qui, cum ex tribus Magis cognovisset, novum Judæorum Regem natum esse, scepro suo metuens, omnes circa urbis Bethlehemiticæ confinia, parvulos, biennium nondum egressos, eade inaudita jugulari præcepit. Quo audito Augustus dixisse fertur, malle se Herodis esse porcum, quam filium: à porcorum enim eade & sanguine Herodes, ut pote profelytus, religionis obtentu abstinebat, non item ab hominum cœde.

5. *Quenam alia Herodiana crudelitatis monumenta exstant?*

1. Mariamnem conjugem, Principum Matronarum

rum decus. 2. Alexandrum locium cum ejus filio. 3. Aristobulum, Alexandrum & Antipatrum filios suos, 4. Judæorum optimates obtruncari jussit, addito etiam, cum de vita conclamatum jam esset, crudeli imperio, ut omnis Judæorum nobilitas, minacibus edictis in urbem Jerichuntinam convocata, circòque amphitheatrali inclusa statim ab obitu suo contrucidaretur, ne videlicet sine publico, saltem ob aliorum cladem, luctu efferretur.

6. *Quas penas Herodes etiamnum in hac vita dedit?*

Postquam cum innumeris gravissimisque infirmitatibus diu est conflictatus, tandem morbo pediculari, iuter intolerabiles putrescentis corporis factores miserandum in modum absumptum est hoc generis humani probrum, omniumque flagitiorum monstrum.

7. *Quinam ex Herodis stirpe Iudeam gubernarunt?*

Tres Herodis filii, Archelaus, Philippus & Herodes Antipas, qui ultimus Joannem Baptistam, incestas nuptias exprobrantem, obtruncavit: Servatorem verò nostrum, cum nullum ab eo, uti speraverat, impetraret prodigium, instar emotæ meotis hominem ludibrio habuit.

8. *Quo tempore Servator noster cruci est affixus?*

Anno ætatis trigesimo quarto, Tiberio imperante, & Pontio Pilato Judææ præfecto.

9. *Quid*

9. *Quid acta Apostolorum memorant de Herode Agrippa?*

Fuit is Herodis Magni nepos, juratus Christianorum hostis. Jacobum, cognomine Majorem Hierosolymis capite minuit, idem supplicium irrogaturus Petro, nisi hunc Angelus, catenis solutum, eduxisset, è carcere. Porro Herodes hic eò dementiæ venerat, ut Cæsareæ in ludis solemnibus majorem homini mortali sui venerationem prensans, Deum se ab insana plebe adorari sit passus. Verùm scenicum hunc Deum vindices à Deo immissi vermes haud multò post inter atrocissimos dolores, ita depascebant, ut ne hominis quidem speciem referret.

10. *Quis Regum Judææ postremus fuit?*

Agrippa Herodis Agrippæ, filius, quem Judæi excitato contra Romanos tumultu, primò Hierosolimâ, mōx toto regno expulerunt. Sic regnum Judaicum penitus extinctum, & translatum est ad Romanos, Hierosolymam, & omnes Judæorum gentem non multò post excisuros.

11. *Quomodo Patriarchæ Jacob vaticinium, Non auferetur sceptrum de Juda, & Dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, fuit impletum?*

Jam inde à Davide Reges Ducésque Judæorum omnes è Judæ tribu orti erant usque ad Machabæos. Hi verò, licet è tribu Levi, ut pote Sacer-

dores & filii Aaron, oriundi essent, censabantur tamen, vocabanturque Judæi, partim ob genus maternum, quod ad Judam referebant; partim ob institutionem & quasi adoptionem in Judæ tribum, quæ à reditu è Babylone Imperium non modò in Judæos, & in alios ex aliis tribubus in patriam reverbos, & communi exinde nomine Judæos appellari solitos, sola retinuit, donec illud Machabæis ob heroicam prorsus eorundem fortitudinem ultrò detulit. Hi porrò tamdiu ærum sunt potiti, quoad sceptrum Juda translatum est ad Herodem alienigenam, quo regnante natus est Christus.

Observationes

Ad sextam Historiæ Biblicæ partem.

1. *Quisnam sexta illa mundi ætate status erat
Reipublicæ Judaicæ?*

Regimen Politicum à tempore captivitatis Babylonice plurimum de splendore pristinæ dignitatis amisit; cum exinde Judæi nunquam amplius sui juris, sed primò Assyriorum Babyloniorum, deinde Persarum, tum Græcorum, ac demum Romanorum aut servi, aut stipendiarii fuerint. Toto tamen tempore illò, quo sub idololatrarum potestate erant, ab idolorum cultu alieniores fuerunt, siue quod Sacerdotes Rempublicam tunc administrabant, siue quòd diuturna illa 70. annorum vexatio & præcisa deinceps libertas ad animata eos compulere.

2. *Quis*

2. *Quis reliquo in orbe rerum cursus erat?*

Respubl. profana aliam atque aliam faciem identidem induebat, DEO, propter imperantium maximè flagitia, regna atque imperia à gente in gentem transferente. Sic Monarchia Assyriorum post Sardanapali interitum divisa est in Regnum Medorum, & post annos ferè centum in imperium Assyrio-Babylonicum, donec sublato Balthasare tota hæc Monarchia translata est ad Persas, ab his post annos ducentos & octo ad Græcos, à Græcis post terna secula tandem ad Romanos. Ex omnibus porro his regnis amplissimis & potentissimis cultus veri Numinis exulabat, idololatria ubique dominante.

3. *Quinam Prophetae id temporis in Iudæa floruerunt*

Post captivitatem Babylonicam Aggæus & Zacharias, & post hos Malachias vaticinatus est, à cuius obitu publica Prophetarum oracula siluère per annos propè quingentos, quoad Patris æterni Verbum & Prophetarum Dominus hunc in mundum ipse adventaverat.

4. *Qui, qualésque Machabæi fuêrunt?*

Hi, ex illustri Judæorum prosapia oriundi, sacram simul ac profanam Rempublicam, à Mathathia ad Herodianos usque, moderabantur.

[Apen-

Appendix

De excidio urbis Hierosolymæ.

1. *Cur Argumentum hoc annectitur narrationibus Biblicis?*

Quia ordo, seriesque historiæ exigat, ut sicut populi à DEO electi fortunam utramque ab ipsis primordiis percensuimus, ita exitum quoque memoremus, qui quàm luctuosus fuerit, inde patet, quodd ipsi DEI filio lachrymas expresserit.

2. *Quanam tragici hujus excidii causa erat?*

Non tam rebellio contra Romanos, quàm mores ipsi Auctori vitæ Christo illata: hinc Christi cultores, ne eadem cum Judæis ruinâ involverentur. divino oraculo moniti, in tutiora se tempestive receperunt, futuri spectatores, & testes scenæ luctuosissimæ, quam divina Nemesis adornavit, ac divinitatem Christi, tum ex horrendis Judæorum suppliciis, tum ex divinis oraculis, ad literam completis, comprobendam.

3. *Cur per Romanos urbs exscindenda fuerat?*

Quia Judæi, repudiato Iero suo Rege ac Messia Regem se alium nisi Cæsarem habere uno omni ore clamârunt. atque hac demum ratione præsidem Romanum ad Christum, quem is omnino insontem palàm pronuntiaverat, occidendum perpulerunt. Plectendi igitur erant per Cæsarem quem.

quem Regi ac Messia suo impiè prætuleraut. Ne verò Judæi urbis suæ excidium adscriberent Romanorum furori, DEUS justitiæ suæ instrumento usus est Tito, mitissimi ingenii Principe, qui, post honestissimas quas non semel obtulit, urbi delendæ conditiones rejectas, cælum terramq; contestatus est, invitum planè compelli se ad urbem ac templum evertendum.

4. *Cur pœna hæc Judæis non illico post Christi mortem fuit infligta?*

Quia Nemesis divina lento plerùmque passu graditur, & idiu antè, quàm feriat, minatur. Hinc ut spatium respiscendi suppeteret, ostenta quædam, tanquam futuræ cladis præludia, antecessere

5. *Quænam illa?*

1. Cometes horrificus anno toto, fulgurantis instar gladii, urbi impendens, 2. Lux ingens, solari similis, circa templum dimidiæ horæ spatio noctu. effulgens. 3. Porta templi arca, vix à viginti viris claudenda, nocte concubia ultrò patet facta. 4. Conspecti in aère currus ignei, & infestæ præliantium acies. 5. Audita in templo vox horribilis Angelorum clamantium: *Migremus hinc!* 6. Vir è plebe, cui Jesu nomen, per annos septem urbem circumcursans, & die noctuque ingeminans: *Væ! væ Hierosolymis!*

6 *Quan-*

6. *Quando, & à quo urbs oppugnata est?*

Anno à Christi morte trigesimo septimo Titus, Romani Imperatoris Vespasiani filius, ipſis feriis Paſchalibus in ſumma hominum celebritate urbem repente obſedit. Atque ut hæc DEI cæde contaminata civitas vinceretur ſapiùs, funditusque everteretur, poſt inſteſtina bella, factiones cruentas, mutuas civium & Sacerdotum ſtrages, ipſiusque Summi Pontificis cædem, poſt annonam in plures annos ſuffecturam fortuito incendio abſumptam ortàmque inde famem, & ex hac peſtilentiam atrociffimam, quarto obſidionis menſe capta primò eſt urbs inferior; binisque poſt diebus Templum, contra Titi edictum igne, nulla vel Imperatoris diligentia, vel ope humana ſopiendo, conflagravit, ac tandem urbs ſuperior occupata eſt, omnibus, quæ illuc, tanquam in locum tutiſſimum comportabantur, ferrò flammàque abolitis.

7. *Quid in triſti hac urbis exciſione præcipua conſideratione dignum?*

Pæna talionis, [qua Nemefis divina in Judæos Deicidas animadvertit. Nam 1. in oliveti monte initium olim datum erat ſacrilegæ illi immanitati, qua Chriſtus latronis inſtar à militum cohorte fuit comprehenſus; eodémque in loco urbs

coronâ

coronâ cingi cæpta. 2. Christus ipsis feriis Paschatis ab innumerabili multitudine ad diei festi celebritatem Hierosolymas convolante, circumfessus, probrorum, contumeliarum, & tormentorum acerbissimorum scopus fuit; iidemque feriis, quibus vices centena & septingenta millia Judæorum in urbem, velut omni jam periculo securam, confluxerant, hæc arcta undique obsidione pressa & coangustata fuit. 3. Christus venditus est 30. argenteis; unico dein denario venditi 30. Judæi, è quibus 30. millia hoc pretio veniêre. 4. Christus à Judæis captus est; capti; quoque sunt nonagies septies mille Judæi. 5. Christus arctæ custodiæ est inclusus; Judæi ne quis elabi posset, novo muro tantam urbem ambiente, quasi indagine, ferarum instar, fuere conclusi. 6. Christo ardentissima siti excruciato fel & acetum propinabatur; Judæi, rabida fame stimulante, eò adigebantur, ut calceamenta, ciacula, scutorum coria, fimum & fædissima quæque, imò & humanas carnes avidissimè vorarent. 7. Christus omnibus ludibrio fuit, ac despectui; presidia Judæorum gens adedò contempta ubique & conculcata jacet, ut probrosius propè sit, esse Judæum, quam furem, latronem, hæreticum, aut gravissimis quibusque flagitiis notatum. 8. Christus fuit cruci affixus; horum ampliùs quingenti quotidie in crucem sunt acti, ut jam spatium deesset crucibus, & corporibus
crucis.

crucis. 9. Christus tandem à Judæis est occisus; Judæorum in illa obsidione undecies centena millia interiisse dicuntur.

8. *Quæ Judæorum post everſionem fortuna?*

Secuta est ſervitus ſecundum Danielis vaticinium nunquam deſitura. Unde exuti templo, ſacrificiis, errabundi, extorres, ſine lege, ſine rege toto vagantur orbe, perpetuo notati ſtigmatibus, repulſi à Magiſtratibus, aliisque publicis officiis & dignitatibus, veluti orbis totius purgamenta & carcinomata.

9. *Nunquamne templum inſtaurare ſunt agreſſi?*

Tentarunt id ſemel atque iterum, ſed maximo ſuo periculo & detrimento; nam dum, imperante Hadriano, anno poſt Chriſtum natum centeſimo trigeſimo quarto novas idcirco turbas concitarent, centum Judæorum milli occiſione deleta ſunt, reliquis penitus proſtigatis, perque orbem univerſum diſperſis. Ad hæc cum circa annum Chriſti trecenteſimum ſexageſimum tertium, favente Juliano Apollinaria, templo inſtaurando manum admovent, flammei globi è fundamentis erumpentes, inſtrumenta fabrilia abſumpſere, & rubræ crucis in operarum veſtibus conſpicuæ, coëptis abſiſtere, crucisque trophæum circumferre vel invitos compulere.

Atque

Atque hunc tandem exitum habuit Respu-
ca Hebræorum, post tot vicissitudines popu-
antea à DEO electi tot contra hostes prodi-
s servati, singulari Numinis tutela protecti, ac
demum à DEO penitús reprobati uti multis
antè seculis Daniel prædixerat c. 9.

*Et civitatem, & Sanctuarium dissipabit
populus cum Duce venturo, & finis
ejus vastitas, & post finem belli
statuta desolutio.*

